

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Vesna Ugrinovski

Mentor: doc. dr. Milan Balažič

ANALIZA LJUBLJANSKIH LOKALNIH VOLITEV 2006

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana 2008

Zahvaljujem se mentorju doc. dr. Milanu Balažicu in županu Zoranu Jankoviću za posvečen čas ter vsem domačim za podporo.

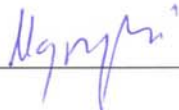
IZJAVA O AVTORSTVU diplomskega dela

Spodaj podpisani/-a VESNA UGRINOVSKI, z vpisno številko 21016333,
rojen/-a 04.07.1981 v kraju LJUBLJANA, sem avtor/-ica diplomskega dela z naslovom:
ANALIZA LJUBLJANSKIH LOKALNIH VOLITEV 2006.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo diplomsko delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbel/-a, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobil/-a vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal/-a v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Uradni list RS št. 21/95), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za družbene vede v skladu z njenimi pravili;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za družbene vede;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo diplomskega dela v zbirki »Dela FDV«;
- je diplomsko delo lektorirano in urejeno skladno s fakultetnim Pravilnikom o diplomskem delu.

V Ljubljani, dne 19.05.2008

Podpis avtorja/-ice:

Analiza lokalnih volitev 2006

Ljubljanske lokalne volitve 2006 so sprožile veliko polemik o političnem dogajanju. Zmaga neodvisnega kandidata in njegove neodvisne liste, ter s tem zasedba večine v mestnem svetu, za nekatere prikazuje krizo strankarstva, menedžerski deficit, priložnost za nestrankarsko demokracijo, spornost večine v mestnem svetu... V diplomski nalogi se predvsem osredotočam na analizo Ljubljanskih lokalnih volitev 2006 ter vsem tem polemikam. Ugotavljam, da so bili Ljubljančani naveličani nad lokalno politiko in njenim "neproduktivnim" delovanjem in so zato videli rešitev v neodvisnem kandidatu, katerega lista bo imela večino v mestnem svetu, in bo s svojimi menedžerskimi sposobnostmi učinkoviteje vodil Ljubljano. Prav tako ugotavljam, da politične stranke ne bi smele imeti večje vloge na lokalni ravni, saj s svojimi strankarskimi frakcijami ovirajo produktivnost mestnega sveta. Po mojem mnenju rešitev ni v nestrankarski demokraciji, temveč bi bilo potrebno problematiko podrobneje raziskati in poiskati ustrezne rešitve, v kolikor se ne bi naša politična kultura naučila komunitarne politike.

Ključne besede: lokalna samouprava, nestrankarska demokracija, lokalne volitve.

Analysis of local elections in Ljubljana in 2006

Local elections in Ljubljana in 2006 have raised a lot of controversies about the political happening. The victory of an independent candidate and his independent list, and therefore occupying the majority of city council, for some represents the crisis of partiality, manager deficiency, opportunity for non-partial democracy, disputes about majority in the council... In this diploma I concentrate mostly on analysis of local elections in Ljubljana in 2006 and all of those controversies. I established that Ljubljana citizens have been fed up with local politics and its "unproductive" work, therefore they saw a solution in an independent candidate, whose list was going to have majority in the city council, and will with his manager abilities lead Ljubljana more effectively. I also established that political parties should not have bigger role in the local level because they block the efficiency of the council with their party fractions. In my opinion the solution is not in the non-partial democracy, but there should be more time spent in focusing this subject and finding right solutions, that is in case our political culture could not learn how to act in "greater good".

Key words: local self-governing, non-partial democracy, local elections.

KAZALO

1. UVOD	9
2. METODOLOŠKI OKVIR	10
2.1 HIPOTEZE	10
2.2 UPORABLJENE METODE IN TEHNIKE	10
2.3 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV	11
2.4 STRUKTURA NALOGE	13
3. TRADICIJA KORPORATIVIZMA NA SLOVENSLEM	13
4. LOKALNA SAMOUPRAVA V OŽJEM POMENU V SLOVENIJI	15
4.1 ORGANI OBČINE	16
4.1.1 Razmerje med županom in občinskim svetom	18
4.1.2 Politične stranke na lokalni ravni	19
4.2 VOLILNI SISTEM	19
4.2.1 Občinski svet	19
4.2.2 Župan	22
4.3 PRIMERJAVA S FRANCOSKIM MODELOM LOKALNE SAMOUPRAVE	23
4.4 MESTNA OBČINA LJUBLJANA	26
4.5 ZGODOVINA LJUBLJANSKIH LOKALNIH VOLITEV	31
5. ANALIZA LJUBLJANSKIH LOKALNIH VOLITEV 2006	32
5.1 KANDIDATI ZA ŽUPANA	32
5.2 PROGRAMI	33
5.3 VOLILNA KAMPANJA	34
5.3.1 Pojavljanje v medijih	34
5.3.2 Propagandni material in slogani	35
5.4 PERSONALIZACIJA IN SPEKTAKULARIZACIJA POLITIKE	43
5.5 ŽELJA PO VODJI	45
5.6 REZULTATI Ljubljanskih lokalnih volitev 2006	46
5.7 TENDENCA K NEODVISNIM	46
5.7.1 (Ne)zaupanje v politične stranke	50
5.7.2 (Ne)političnost v mestnem svetu	51

5.8 SPOROČILO VOLIVCEV	52
6. LOKALNA DEMOKRACIJA V SLOVENIJI IN NOV TREND LOKALNE POLITIKE	53
6.1 NESTRANKARSKA LOKALNA DEMOKRACIJA	54
6.2 NOVA POLITIČNA KULTURA?	55
7. SKLEP in VERIFIKACIJA HIPOTEZ	56
8. VIRI	58
PRILOGA A: INTERVJU Z ŽUPANOM ZORANOM JANKOVIČEM	64

SEZNAM TABEL, SLIK IN GRAFOV

Graf 4.1: Deleži glasov list kandidatov na Ljubljanskih lokalnih volitvah 1994-2006	31
Graf 5.1: Delež pridobljenih glasov neodvisnih kandidatov po listah	48
Tabela 5.1: Seznam kandidatov za župana	32
Tabela 5.2: Delež dobljenih glasov za župana-prvih sedem kandidatov	46
Tabela 5.3: Delež dobljenih glasov list za Ljubljanske mestne svetnike	46
Tabela 5.4: Kaj je tisto, kar bo pretehtalo pri vaši volilni izbiri župana na teh lokalnih volitvah?	47
Tabela 5.5: Zaupanje v politične stranke po lestvici od 1-5	51
Tabela 5.6: Pomembnost lastnosti kandidatov pri volitvah v MOL	52
Slika 5.1: Brošura SD	35
Slika 5.2: Brošura SDS	36
Slika 5.3: Brošura SLS	37
Slika 5.4: Brošura Zelenih	37
Slika 5.5: Brošura Zorana Jankovića in njegove liste	38
Slika 5.6: Plakat socialnih demokratov	39

Slika 5.7: Plakat Nove Slovenije.....	39
Slika 5.8: Pano kandidata za župana dr. Franceta Arharja.....	40
Slika 5.9: Plakat kandidata za župana Zorana Dernovška	40
Slika 5.10: Pano Slovenske nacionalne stranke	41
Slika 5.11: Pano županskega kandidata dr. Jožefa Kuniča	41
Slika 5.12: Plakat Aktivne Slovenije.....	42
Slika 5.13: Kandidat za župana Miha Jazbinšek	42
Slika 5.14: Pano zmagovalnega županskega kandidata Zorana Jankovića.....	43

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

AS	Aktivna Slovenija
DeSUS	Demokratska stranka upokojencev Slovenije
LDS	Liberalna demokracija Slovenije
SKD/NSi	Slovenski krščanski demokrati/Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka
SDS	Slovenska demokratska stranka
SLS	Slovenska ljudska stranka
SNS	Slovenska nacionalna stranka
Zeleni	Zeleni Slovenije
ZLSD/SD	Združena lista socialnih demokratov/Socialni demokrati
NK	Neodvisni kandidati
EU	Evropska unija
CJM	Center za raziskovanje javnega mnenja
MOL	Mestna občina Ljubljana
SURS	Statistični urad Republike Slovenije

1. UVOD

Slovenija ima lokalni samoupravni sistem, kjer se vrši lokalna demokracija skozi odločanje v organih lokalne samouprave. Ideal lokalne demokracije je neposredno odločanje občanov o zadevah na lokalni ravni. Zaradi vsakodnevnih odločitev pa je lažje, če občani izvolijo predstavnike, ki potem odločajo v njihovem imenu. Odločanje o lokalnih zadevah se razlikuje od državnega predvsem v tem, da se odloča o tematikah posamezne občine oziroma lokalne skupnosti. Z lokalnimi volitvami izbiramo predstavnike, ki bodo delovali v korist lokalnih interesov, torej lokalne skupnosti in s tem v korist vsakega posameznika kot domujočega v tej občini. Vprašanje pri tem pa je, kdo bo najbolje predstavljal naše lokalne interese. Politične stranke vselej kandidirajo svoje člane za organe lokalne samouprave, bodisi za župane ali mestne svetnike, saj v primeru izvolitev pridobijo na lokalni politični moči. Lokalne volitve hkrati veljajo tudi za politični barometer volilne podpore ob naslednjih parlamentarnih volitvah, vendar pa je na Ljubljanskih lokalnih volitvah 2006 prišlo do preobrata, iz katerega je težko napovedati podporo na parlamentarnih volitvah. Zmagal je namreč neodvisni kandidat s svojo neodvisno listo, ki je dobila večino v mestnem svetu. Razlog za to bi lahko bil vse večja naklonjenost slovenskih volivcev neodvisnim kandidatom, posledico česar lahko iščemo v nasičenosti ljudi s politiko na lokalni ravni, nezaupanju političnim strankam ali pa morda v splošnem nezadovoljstvu nad dosedanjimi rezultati v zadevah lokalnega pomena, za kar bi lahko krivili občinske predstavnike ali pa sistem, ki dovoljuje oviranje dela v mestnem svetu zaradi strankarskih frakcij. Ti razlogi bi lahko pripomogli k tendencam volivcev nestrankarskim kandidatom, čemur se bom tudi posvečala v analizi Ljubljanskih lokalnih volitev 2006. Eden izmed razlogov teh tendenc bi lahko bil tudi v tradiciji korporativizma na Slovenskem. Zaradi različnih polemik o tem, kaj ti rezultati pomenijo, sem se posvetila analizi – "še nikoli niso v sicer kratki zgodovini samostojne države nobene lokalne volitve tako pregrele političnega ozračja kot tokratne; fenomen najbrž, ki bo vreden poglobljene analize v času, ko bodo glave 'hladnejše'" (Košir 2006).

2. METODOLOŠKI OKVIR

2.1 HIPOTEZE

V Sloveniji smo od osamosvojitve dalje vse bolj naklonjeni mnenju, da nas bodo neodvisni kandidati na lokalni ravni bolje zastopali. Tu se poraja vprašanje, zakaj je temu tako. Zato sem oblikovala prvo hipotezo:

- Zmaga Zorana Jankovića in njegove liste nakazuje na splošno nezadovoljstvo nad rezultati dosedanjih lokalnih oblasti ter reševanja problematik in na preveliko nasičenost s strankarsko politiko (med Ljubljčanji) na lokalni ravni.
- Sledi druga hipoteza, ki pravi: Stranke ne bi smele, glede na slovensko korporativno tradicijo, imeti večje vloge na lokalni ravni, zato bi bilo smiselneje razvijati nestrankarsko demokracijo.

2.2 UPORABLJENE METODE IN TEHNIKE

Pri izdelavi diplomske naloge sem uporabila naslednje metode in tehnike:

- *analiza in interpretacija primarnih virov* - pri preučevanju zakonskih podlag lokalne samouprave in lokalnih volitev
- *intervju*¹
- *analiza in interpretacija sekundarnih virov in deskriptivna metoda* - pri opredelitvi osnovnih pojmov, opisu značilnosti ožje lokalne samouprave ter analizi propagandnih materialov
- *analiza internetnih virov*
- *analiza časopisnih člankov* - pri sklopu analize lokalnih volitev 2006 in "javnega mnenja v časopisnih medijih".

Diplomska naloga obravnava Ljubljanske lokalne volitve 2006 kot **študijo primera**². Ta metoda vsebuje zbiranje, predstavljanje in analiziranje podatkov na podlagi dejanskega

¹ Intervju z županom Zoranom Jankovičem, dne 25. 3. 2008.

² V prvotnem pomenu "case study". Robert K. Yin definira metodo "case study" kot empirično raziskavo, ki proučuje sodobno problematiko v dejanskem družbenem kontekstu, ko povezava med problematiko in kontekstom ni očitna, zato se uporabi več vrst dokazov.

primera in omogoča celovito raziskavo določene problematike. Na podlagi tehnik te metode je mogoča razlaga določene problematike in končna posplošitev (glej Yin 2003: 1–4).

2.3 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

Lokalna skupnost

Lokalna skupnost je družbeni pojav. "Sociološko gledano so lokalne skupnosti družbene skupine, ki so se izoblikovale zaradi dolgotrajnih družbenih procesov na določenem geografskem prostoru" (Vlaj 1998: 16). "Lokalne skupnosti so eden glavnih stebrov vsake demokratične države, pravice državljanov (občanov), da sodelujejo pri upravljanju javnih lokalnih zadev pa eno temeljnih demokratičnih načel" (Brezovšek 2005b: 177). Lokalna skupnost je podlaga oziroma nosilec lokalne samouprave.

Lokalna samouprava

Ciril Ribičič pravi (Grad 1996: 381), da lahko lokalno samoupravo opredelimo kot samostojno urejanje in reševanje življenjskih potreb prebivalstva v določenih, praviloma ožjih krajevnih okvirih (javne zadeve lokalnega pomena) v obliki organizirane, od države avtonomne oblasti. "Gre za samoupravni položaj lokalne skupnosti, ki omogoča prebivalcem lokalne skupnosti, da v določeni meri samostojno upravljajo z lokalnimi zadevami" (Grad 1998a: 14).

Občina

Zakon o lokalni samoupravi v splošnih določbah obravnava občino kot temeljno lokalno samoupravno skupnost, ki samostojno ureja in opravlja svoje zadeve in izvršuje naloge, ki so nanjo prenesene z zakonom (glej 1. in 2. člen ZLS-UPB2). Občine so osebe javnega prava s pravico posedovati, pridobivati in razpolagati z vsemi vrstami premoženja (7. člen ZLS-UPB2). Območje občine obsega območje naselja ali več naselij, ki so povezana s skupnimi potrebami in interesi prebivalcev (12. člen ZLS-UPB2).

Občina mora biti sposobna zadovoljevati potrebe in interese svojih prebivalcev in izpolnjevati druge naloge v skladu z zakonom. Šteje se, da je občina sposobna na svojem območju

zadovoljevati potrebe in izpolnjevati naloge iz prejšnjega odstavka, če so zagotovljeni naslednji pogoji:

- popolna osnovna šola;
- primarno zdravstveno varstvo občanov (zdravstveni dom ali zdravstvena postaja);
- komunalna opremljenost (oskrba s pitno vodo, odvajanje in čiščenje odpadnih voda, oskrba z električno energijo);
- poštne storitve;
- knjižnica (splošna ali šolska);
- prostori za upravno dejavnost lokalnih skupnosti (13. člen ZLS-UPB2).

Občina ima najmanj 5000 prebivalcev. Ob ustanovitvi ima lahko občina manj kot 5000 prebivalcev, če gre za ustanovitev nove občine z združitvijo dveh ali več občin. Zaradi geografskih, obmejnih, narodnostnih, zgodovinskih ali gospodarskih razlogov se lahko izjemoma ustanovi občina, ki ima manj kot 5000, vendar ne manj kot 2000 prebivalcev. Pri ustanavljanju občin se morajo kriteriji iz 13. in 13.a člena tega zakona upoštevati kot celota (13.a člen ZLS-UPB2).

Mestna občina

Na območju mesta se zaradi enotnega prostorskega in urbanističnega urejanja, zadovoljevanja komunalnih potreb in planiranja razvoja ustanovi mestna občina. Mestna občina je gosto in strnjeno naselje ali več naselij, povezanih v enoten prostorski organizem in mestno okolico, ki jo povezuje dnevna migracija prebivalstva. Mesto lahko dobi status mestne občine, če ima najmanj 20.000 prebivalcev in najmanj 15.000 delovnih mest, od tega najmanj polovico v terciarnih in kvartarnih dejavnostih in je geografsko, gospodarsko in kulturno središče svojega gravitacijskega območja. Mestno občino ustanovi Državni zbor z zakonom po prej opravljenem referendumu, s katerim se ugotovi volja prebivalcev na določenem območju ter po postopku, ki ga določa poseben zakon. Z zakonom se določita območje in ime mestne občine. Ime mestne občine se določi po imenu mesta, na območju katerega se ustanovi mestna občina (16. člen ZLS-UPB2).

Občani

Osebe, ki imajo na območju občine stalno prebivališče, so člani občine (v nadaljnjem besedilu: Občani). Občani v občinah odločajo o zadevah lokalne samouprave preko svetov, sestavljenih iz članov, ki jih volijo svobodno in tajno na podlagi neposredne, enake in splošne volilne pravice. Občani v občinah odločajo o zadevah lokalne samouprave tudi neposredno – na svojih zborih, z referendumom in preko ljudske iniciative (11. člen ZLS-UPB2).

2.4 STRUKTURA NALOGE

Diplomska naloga je razdeljena v devet sklopov:

1. Prvi sklop predstavlja uvod, kjer predstavim vsebino diplomskega dela.
2. Drugi sklop predstavlja metodološki okvir.
3. V tretjem sklopu predstavim tradicijo korporativizma na Slovenskem in s tem "nestransko tradicijo", ki je podlaga za drugo hipotezo.
4. Četrty sklop je namenjen opisu ožje lokalne samouprave v Sloveniji, torej občini, njenim organom, nalogam organov občine in volilnem sistemu. Ta sklop vsebuje tudi primerjavo s Francoskim modelom lokalne samouprave. Predstavljena je tudi mestna občina Ljubljana in njena politična zgodovina lokalnih volitev.
5. Peti sklop se osredotoča na analizo lokalnih volitev 2006, kjer skušam prikazati tendenco slovenskih volivcev proti nestranskim kandidatom in s tem njihovo "naveličanost" nad politiko na lokalni ravni – preverjam prvo in delno drugo hipotezo.
6. Šesti sklop je mišljen kot odgovor na del druge hipoteze.
7. Sedmi sklop predstavlja zaključek kot povzetek diplomskega dela.
8. Osmi sklop vsebuje vse uporabljene vire diplomske naloge.
9. Zadnji sklop je dodatek k diplomu, intervju z županom Zoranom Jankovičem.

3. TRADICIJA KORPORATIVIZMA NA SLOVENSKEM

Za razliko od liberalizma, v korporativizmu ne gre za predstavljanje posameznikov kot nosilcev interesov, temveč za predstavljanje skupnosti interesov, ki so pomembne za delovanje celovite (nacionalne ali vse bolj svetovne) skupnosti (glej Lukšič 1994a: 133). Liberalizem temelji na ločitvi države in civilne družbe. Korporativizem pa izhaja iz

organiziranih interesov, organizacij (npr. skupnosti dela ali kmetijstva, zdravstvene skupnosti, iz katere ta skupnost črpa svojo politično moč), ki so se vrinile med posameznika in državo³. Le-te imajo posebno mesto v oblikovanju politik, ker prinašajo element kvalitete v posamezne politike (glej Lukšič 1994a: 155).

Na Slovenskem je bil korporativizem v politični misli dvajsetega stoletja zelo močno zastopan. "Ob prelomu stoletja se je udejanil v krekovskem gibanju⁴, med obema vojnama je prešel pretežno v teoretske razprave, v socialistični Sloveniji pa se je povsem izčistil v sedemdesetih letih. Korporativni duh je slovensko politiko torej obvladoval celotno dvajseto stoletje" (Lukšič 1994a: 195). V tridesetih letih 20.stoletja so se znotraj korporativne šole oblikovale tri struje: avtoritarna⁵, radikalna⁶ ter modernistična struja (Zver 1992 v Lukšič 1994a: 196). Slednje predstavnik je bil Andrej Gosar, ki je utemeljil samoupravno pluralistično tradicijo v slovenski politični misli.

Temeljni elementi slovenskega korporativizma med obema vojnama so bili:

- funkcionalno predstavljanje interesov
- zapostavljanje demokratičnega načela "en človek, en glas"
- kritika političnega parlamentarizma in utemeljevanje stanovske ureditve ali drugega zbora funkcionalnih interesov
- kritika strankarskega sistema in utemeljevanja nestranskarske organizacije države
- kritika demokratičnega načela večine in utemeljevanje načela avtonomije socialnih subjektov
- poudarjanje nacionalne komponente politike
- utemeljevanje deetatizacije in decentralizacije države (Lukšič 1994a: 196–197).

Tudi Edvard Kardelj⁷ je imel "korporativistična" teoretska izhodišča⁸. Temeljni subjekt politike je skupina, skupnost interesov (in ne politična stranka). Posameznik nastopa kot s

³ Eno izmed najpomembnejših mest v korporativizmu zasedajo sindikati.

⁴ Slovenski korporativizem je bil od svojih začetkov močno pod vplivom papeških enciklik. Zato so bile korporativne ideje do polovice 19. stoletja najmočnejše zastopane v katoliškem taboru. Duhovnik in politik Janez Evangelist Krek je 1891 leta ustanovil vseslovensko gibanje, ki si je prizadevalo za reševanje socialnega vprašanja, predvsem z zaščito slovenskega kmeta in deloma tudi industrijskega delavstva.

⁵ Avtoritarna struja je zagovarjala konservativna in organizacijska načela s poudarjeno vlogo cerkve.

⁶ Radikalna struja je simpatizirala s fašizmom.

⁷ Edvard Kardelj je pluralizem in korporativizem združil v socialističnem duhu in to poimenoval "samoupravni pluralizem – pluralizem samoupravnih interesov – pluralizem interesov samoupravnih skupnosti".

⁸ Edvard Kardelj je napisal leta 1977 knjigo Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja.

skupino posredovana kategorija. Med skupinami ni tekmovanja za oblast, temveč se med seboj dogovarjajo, sporazumevajo in usklajujejo svoje interese. "Na mesta odločanja morajo priti vedno "avtentični interesi" in ne njihova politizirana podoba" (Lukšič 1994a: 198).

Državni svet Republike Slovenije poseblja doktrino korporativizma. Sestavljajo ga nosilci socialnih, gospodarskih, poklicnih in lokalnih interesov oziroma predstavniki delodajalcev, delojemalcev, kmetov, obrtnikov in samostojnih poklicev, predstavniki negospodarskih dejavnosti in predstavniki lokalnih interesov. Predstavnike teh "skupnosti interesov" se voli posredno, volijo jih izvoljeni predstavniki interesnih organizacij oziroma lokalnih skupnosti po volilnih telesih. Tako ti nepolitični predstavniki organiziranih interesov civilne družbe funkcionalno predstavljajo svoje interese. Državni svet je posvetovalen organ, ima možnost zakonodajne iniciative in možnost oviranja sprejemanja zakonov, zato je njegova vloga zelo pomembna.

Najprej potrjuje korporativno usmerjenost slovenske politike v celotnem dvajsetem stoletju in s svojim obstojem izpričuje kritiko in nezaupanje v parlamentarni strankarski sistem. Potem dobavlja političnemu sistemu vsebinsko legitimnost, ki jo liberalna demokracija prek splošnih in enakih volitev ne le ne more priskrbeti, temveč ji celo v jedru nasprotuje. Nenazadnje pa predstavlja referenčno točko za korporativizacijo "vmesnih organizacij", to je društev, zbornic in združenj (Lukšič 1994a: 207).

4. LOKALNA SAMOUPRAVA V OŽJEM POMENU V SLOVENIJI

Lokalna skupnost je nosilec lokalne samouprave in ima po Vlaju naslednje elemente:

- določeno ozemlje
- ljudje, ki so naseljeni na tem ozemlju
- skupne potrebe in interesi teh ljudi
- dejavnosti za zadovoljevanje teh potreb
- zavest ljudi o skupnosti, ki ji pripadajo (Vlaj 1998: 17).

Manjše lokalne skupnosti so nesporno ustrežnejše z vidika neposrednega vplivanja lokalnih prebivalcev na delovanje občine ter z vidika uspešnejšega uveljavljanja interesov

posameznika v lokalni skupnosti. Vendar pa majhne lokalne skupnosti po drugi strani težko rešujejo vse bolj zapletene probleme kot na primer varstvo okolja in so bolj finančno odvisne od države (Grad 1996: 398).

"Lokalna oz. krajevna samouprava pri nas pomeni pravico lokalnih skupnosti-občin in širših lokalnih skupnosti, da urejajo in opravljajo v svoji pristojnosti javne zadeve, ki se nanašajo na življenje in delo prebivalcev na njihovem območju" (Vlaj 1998: 17).

V Sloveniji se lokalno samoupravo uresničuje v občinah in drugih lokalnih skupnostih. "Občina je torej temeljna oblika lokalne samouprave (notranje je lahko členjena še na krajevne, vaške oziroma četrtne skupnosti),..." (Vlaj 1998: 23).

Sodobna občina opravlja tri vrste nalog:

- naloge, ki jih občine same določijo v okviru svoje ustavne avtonomije in so zato od občine do občine razlikujejo
- lokalne zadeve, ki jih s področnimi zakoni občinam določi država; občine izvajajo te naloge kot "svoje"
- prenesene naloge državne uprave – država te naloge, v soglasju z občino in skupaj s sredstvi, prenese na občino; te naloge opravljajo občinski organi pod nadzorom pristojnih državnih organov (glej Brezovšek 2005b: 80).

4.1 ORGANI OBČINE

Občinski svet je najvišji organ odločanja občine⁹. V tem okviru ima več funkcij:

- urejevalno funkcijo, v okviru katere sprejema statut in druge pravne akte
- volilno funkcijo
- nadzorno funkcijo, v okviru katere nadzoruje delo župana, podžupana in občinske uprave
- funkcijo odločanja o konkretnih, zlasti finančnih zadevah (Grad v Vlaj 1998: 272).

⁹ Ker je občinski svet najvišji organ v občini, je škodljivo za občino, če ta organ ne izvršuje svojih funkcij na zakonit način ali ne sprejme proračuna.

Zaradi pomembnosti teh funkcij je občinski svet predstavniško telo, katerega člani so voljeni neposredno v občini za štiriletno mandatno dobo. Občinskemu svetu pri delovanju pomagajo delovna telesa (komisije in odbori) in mu dajejo svoja mnenja in predloge. Predsednika in podpredsednika (lahko jih je tudi več) občinskega sveta voli občinski svet izmed svojih članov. Predsednik sveta vodi in predstavlja svet. Ima relativno velike možnosti pri vplivanju na odločitve, predvsem s sklicevanjem sej, določanjem dnevnega reda in vodenju glasovanja (glej Grad 1998a: 41).

Občinski svet sprejema odločitve z večino glasov navzočih članov (relativno večino), pri čemer je navadno pogoj za sklepčnost navzočnost večine članov. Dvotretjinska večina je potrebna za spremembo statuta MOL, poslovnika mestnega sveta in imenovanje nadzornega odbora MOL. Odločitve, ki jih sprejemajo svetniki so konkretne ter lokalnega pomena, zato naj politične stranke ne bi imele večjega vpliva na vsebino odločitev. Kot predstavniški organ, katerega člani so voljeni od lokalnih prebivalcev neposredno, je občinski svet "organ demokratičnega odločanja" (Grad 1998a: 39). Število članov občinskega sveta se določi glede na število prebivalcev v občini (116. člen ZLV-UPB3).

V primeru, da se občinski svet najmanj šest mesecev po najmanj trikratnem sklicu ne sestane na sklepčni seji, lahko državni zbor na predlog vlade razpusti občinski svet ali razreši župana zaradi nezakonitega delovanja (glej Grad v Kaučič 2001: 342).

Župan je prav tako predstavniški organ, saj je voljen neposredno v občini za mandatno dobo štirih let. Za župana je lahko izvoljen vsak polnoleten državljan Republike Slovenije, ki ima stalno prebivališče v občini v kateri kandidira. Župan je izvršilni organ občine. Njegova naloga je, "da vodi občinsko upravo ter predstavlja in zastopa občino kot pravno osebo" (Grad 1998b: 12). Prav tako predlaga občinskemu svetu v sprejem proračun in zaključni račun proračuna občine, odloke in druge akte iz pristojnosti občinskega sveta.

Župan ima pravico do udeležbe in razpravljanja na sejah sveta. Lahko predlaga sklic redne in izredne seje občinskega sveta ter predlaga obravnavanje določenih zadev na seji občinskega sveta. V primeru, da predsednik občinskega sveta ne skliče seje na predlog župana v roku enega meseca, jo lahko skliče župan (glej 35. člen ZLS-UPB2).

Župan mora skrbeti za objavo statuta, odlokov in drugih splošnih aktov občine. Če meni, da je bil splošni akt, ki se nanaša na lokalne zadeve, sprejet na nezakonit ali neustaven način, lahko zadrži njegovo objavo in predlaga občinskemu svetu ponovno odločanje na naslednji seji. Pri

tem mora navesti razloge za zadržanje akta. Če se občinski svet ponovno enako odloči, potem mora župan objaviti ta akt ali pa ima možnost vložiti zahtevo za presojo ustavnosti na ustavnem sodišču. Če pa se sporni akt nanaša na zadevo, ki je z zakonom prenesena na občino, mora župan opozoriti pristojno ministrstvo na tovrstno nezakonitost (glej 33. člen ZLS-UPB2).

Funkcija župana ni združljiva s funkcijo člana občinskega sveta in podžupana, članstvom v nadzornem odboru in z delom v občinski upravi ter z drugimi funkcijami, za katere tako določa zakon (37b. člen ZLS-UPB2).

Nadzorni odbor ima nadzorno funkcijo, predvsem nad finančnim poslovanjem občine. Nadzira:

- smotrnost porabljenih proračunskih sredstev
- razpolaganje s premoženjem občine
- finančno poslovanje uporabnikov občinskih proračunskih sredstev (glej Grad 1998b: 12).

Nadzor vsebuje ugotavljanje zakonitosti in pravilnosti poslovanja pristojnih organov, organov in organizacij porabnikov občinskega proračuna in pooblaščenih oseb z občinskimi javnimi sredstvi in občinskim javnim premoženjem in ocenjevanje učinkovitosti in gospodarnosti porabe občinskih proračunskih sredstev. Člani nadzornega odbora so imenovani s strani občinskega sveta in opravljajo svojo nalogo nepoklicno. Ta funkcija je nezdružljiva s funkcijo člana v svetu, občinskega uradnika, javnih uslužbencev ali poslovodstev organizacij, ki so uporabniki proračunskih sredstev (32. člen in 32a. člen ZLS-UPB2).

4.1.1 Razmerje med županom in občinskim svetom

Župan ima v razmerju do občinskega sveta dvojno funkcijo. Po eni strani mora skrbeti za izvajanje odločitev občinskega sveta, po drugi strani pa nadzorovati zakonitost njegovega delovanja. Razmerje med županom in občinskim svetom pa je v največji meri odvisno od strankarske strukture občinskega sveta in strankarske pripadnosti župana.

Če je župan pripadnik stranke, ki bodisi sama bodisi v koaliciji z drugimi strankami obvladuje delovanje občinskega sveta, so možnosti za učinkovito in razmeroma nekonfliktno delovanje občinske samouprave. V nasprotnem primeru imamo položaj t.i. kohabitacije, v katerem je težko sistemsko zagotoviti sodelovanje med obema

organoma in je to bolj odvisno od dobre volje, strpnosti in politične kulture vpletenih (Grad 1998a: 127).

4.1.2 Politične stranke na lokalni ravni

Politične stranke si, kot na državnih volitvah, prizadevajo tudi na lokalnih volitvah dobiti čim več glasov ter s tem zavzeti čim več položajev v lokalni samoupravi. Politične stranke kandidirajo svoje kandidate ter sodelujejo v volilni kampanji, kajti moč in ugled stranke sta odvisni ne le od rezultatov na državnih, temveč tudi od rezultatov na lokalnih volitvah (glej Grad 1998a: 144).

Merjenje moči političnih strank na državni ravni pa je lažje kot na lokalni ravni. Gre za to, da politične stranke na državnih volitvah dobijo število enakih sedežev v državnem zboru, medtem ko na volitvah v občinske svete dobijo različno število sedežev v različno velikih občinah. Politična moč, ki jo je stranka dobila na lokalnih volitvah pa se lahko ugotovi šele takrat, ko so vzpostavljena večinska oziroma koalicijska razmerja v občinskih svetih (glej Grad 1998a: 144).

Pri nas se ta politična moč političnih strank kaže tudi pri izvolitvah županov (ker so voljeni neposredno), torej pri končnemu številu pridobljenih županskih mest. "Šele vse to skupaj lahko da neko približno oceno volilnega uspeha političnih strank, pri čemer nekaterih elementov tega ni mogoče izmeriti (zlasti "teže" posameznih občin)" (Grad 1998a: 145).

4.2 VOLILNI SISTEM

4.2.1 Občinski svet

Člani občinskih svetov so voljeni po večinskem načelu ali po proporcionalnem načelu na neposrednih volitvah. Če šteje občinski svet 12 ali manj članov, se člani občinskega sveta volijo po večinskem načelu. Če pa šteje občinski svet 12 ali več članov, se člani občinskega sveta volijo po proporcionalnem načelu (9. člen ZLV-UPB3). Predstavniki italijanske ali romske skupnosti se volijo po večinskem načelu (10. člen ZLV-UPB3).

Število članov v občinskem svetu določa Zakon o lokalni samoupravi v 38. členu, pri čemer pa ne določa meril, po katerih naj bi se oblikovalo število članov občinskega sveta, določa pa razpon članov, ki šteje od 7 do 45 članov (glej Grad 1998b: 52).

- Večinske volitve

Pri volitvah po večinskem načelu se glasuje o posameznih kandidatih. Volivec lahko glasuje največ za toliko kandidatov, kolikor članov občinskega sveta se voli v volilni enoti (11. člen ZLV-UPB3). Člani občinskih svetov so izvoljeni po sistemu relativne večine, torej so izvoljeni tisti kandidati, ki so dobili največ glasov.

Za večinske volitve članov občinskega sveta se v občini oblikujejo volilne enote. Če občinski svet ne šteje več kot sedem članov, se lahko vsi člani občinskega sveta volijo v občini kot eni volilni enoti (19 člen ZLV-UPB3)¹⁰.

Kandidate za člane občinskega sveta določijo politične stranke v občini in volivci v volilni enoti. Volivci s stalnim prebivališčem v občini določajo kandidate s podpisovanjem, število potrebnih podpisov pa je najmanj 1% od števila volivcev v volilni enoti, ki so glasovali na zadnjih rednih volitvah, vendar ne manj kot 15. Politične stranke pa določajo kandidate po postopku, določenimi z njenimi pravili. Pri določanju kandidatov lahko sodelujejo le tisti člani, ki imajo stalno prebivališče v tej občini. Vsaka politična stranka v občini lahko določi kandidate za člane občinskega sveta v vsaki volilni enoti. V posamezni volilni enoti se lahko določi največ toliko kandidatov, kolikor članov občinskega sveta se voli v volilni enoti (glej 48-55. člen ZLV-UPB3).

- Proporcionalne volitve

Pri proporcionalnih volitvah se glasuje o listah kandidatov v volilni enoti. Liste določijo politične stranke v občini ali volivci v volilni enoti. Na listi je lahko toliko kandidatov, kolikor se voli članov občinskega sveta v volilni enoti. Vsaka politična stranka lahko določi po eno listo kandidatov v vsaki volilni enoti. Skupina volivcev s stalnim prebivališčem v volilni enoti lahko določi listo kandidatov s podpisovanjem, pri čemer je potrebno število podpisov najmanj 1% od števila volivcev v volilni enoti, ki so glasovali

¹⁰ "Izjema je predvidena le za občino, v kateri občinski svet ne šteje več kot 7 članov: taka občina se lahko razdeli na volilne enote, v katerih se voli eden ali več članov občinskega sveta, lahko pa se v takem primeru tudi vsi člani občinskega sveta volijo v občini kot eni volilni enoti. Izjema je predvidena tudi za volitve članov občinskega sveta – pripadnikov italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti". Svete 1998:68)

na zadnjih rednih volitvah v občinski svet, vendar ne manj kot 15 in ne več kot 1000 (glej 65-68. člen ZLV-UPB3).

Volivec lahko glasuje le za eno listo, ima pa tudi možnost preferenčnega glasu za enega kandidata z liste kandidatov, za katero je oddal glas. Oddaja preferenčnega glasu je prostovoljne narave, volivec lahko glasuje le za listo, preferenčnega glasu pa ne odda. Leta 2002 je bila uvedena sprememba preferenčnega glasovanja za volitve svetov mestnih četrti z 12 ali več člani tako, da se preferenčni glasovi upoštevajo le takrat, ko je četrtina volivcev oddala preferenčne glasove za posamezne kandidate s te liste. Izvoljeni so tisti kandidati, ki so dobili največje število preferenčnih glasov, vendar pa mora število glasov za kandidata presegati 10 % števila vseh glasov, oddanih za listo. Po tej novi ureditvi sta postavljena dva pragova: 25-odstotni za listo in 10-odstotni za kandidate¹¹ (glej 13. člen ZLV-UPB3, glej Brezovšek 2005a: 43–45).

Pri proporcionalnem sistemu sta na voljo dve različici razdelitve mandatov članov občinskega sveta:

- a) Ko je občina ena volilna enota, se mandati razdelijo po zaporedju najvišjih količnikov, izračunanih po D'Hondtovem sistemu. Število glasov za vsako listo kandidatov se deli z vsemi števili od ena do števila članov občinskega sveta. Z liste kandidatov je izvoljenih toliko kandidatov, kolikor mandatov je dobila lista (14. člen ZLV-UPB3).
- b) Ko je občina razdeljena na dve ali več volilnih enot, se delitev mandatov opravi na dveh ravneh: na ravni volilne enote po sistemu Hareovega količnika (15. člen) in na ravni občine po D'Hondtovem sistemu (16. člen) (ČZ UL RS 1998: 60). Število mandatov, ki jih dobi lista v volilni enoti se ugotovi s količnikom, ki se izračuna tako, da se skupno število glasov, oddanih za vse liste kandidatov v volilni enoti, deli s številom članov občinskega sveta, ki se voli v volilni enoti. Listi pripada toliko mandatov, kolikokrat je količnik vsebovan v številu glasov za listo (15. člen ZLV-UPB3).

Volilne enote se oblikujejo tako, da se en član občinskega sveta voli na približno enako število prebivalcev (20. člen ZLV-UPB3). V vsaki volilni enoti se mora voliti najmanj 5 članov občinskega sveta (22. člen ZLV-UPB3).

¹¹ Enak sistem se uporablja pri volitvah svetov mestnih četrti z 12 ali več člani, pri volitvah ostalih svetov mestne četrti in pri volitvah svetov krajevnih in vaških skupnosti pa se uporablja večinski sistem.

4.2.2 Župan

Pravico voliti in biti izvoljen za župana ima vsak občan, ki ima volilno pravico pri volitvah v občinski svet (103. člen ZLV-UPB3). Kandidata za župana lahko določijo člani politične stranke, ki imajo stalno prebivališče v občini ter po postopku določenim z njenimi pravili. Kadar določa kandidata za župana skupina volivcev, je potrebno število podpisov najmanj 2% od števila volivcev v občini, ki so glasovali v prvem krogu na zadnjih rednih volitvah za župana, vendar ne manj kot 15 in ne več kot 2500¹² (106. člen ZLV-UPB3).

Župana se voli po večinskem, dvokrožnem sistemu. Za župana je izvoljen kandidat, ki je dobil večino veljavnih glasov. Če noben kandidat ni dobil večine glasov v prvem krogu, se opravi drugi krog volitev med kandidatoma, ki sta dobila največ glasov. Če je več kandidatov dobilo enako najvišje število glasov ali če je dvojje ali več kandidatov dobilo enako drugo najvišje število glasov, se izbira kandidatov za drugi krog volitev določi z žrebom. Na glasovnici sta kandidata navedena po vrstnem redu glede na število dobljenih glasov v prvem krogu volitev. Če je število dobljenih glasov enako, se vrstni red določi z žrebom. Drugi krog rednih volitev razpiše Republiška volilna komisija, drugi krog vseh ostalih volitev pa Občinska volilna komisija. Drugi krog volitev se opravi najkasneje 21 dni po prvem krogu volitev (107. člen ZLV-UPB3).

¹² Kadar določa kandidata za župana skupina volivcev, lahko kandidata za župana določi:

- v občini do 5000 prebivalcev najmanj 50 volivcev
 - v občini od 5000 do 15000 prebivalcev najmanj 100 volivcev
 - v občini od 15000 do 30000 prebivalcev najmanj 150 volivcev
 - v občini z več kot 30000 prebivalci najmanj 200 volivcev
 - v občini z več kot 10000 prebivalci najmanj 250 volivcev, ki imajo stalno prebivališče v občini.
- (Brezovšek 2004b: 52)

4.3 PRIMERJAVA S FRANCOSKIM MODELOM LOKALNE SAMOUPRAVE

Francoski model lokalne samouprave je imel največji vpliv na ureditev lokalne samouprave v Evropi, razen v Veliki Britaniji.¹³ V nemških, skandinavskih in deželah Beneluxa se je poznejša ureditev odmaknila od izvirnega modela, ostalo pa je doktrinarno izhodišče do odnosa lokalnih skupnosti do države, ki je decentralizacija. Francoske občine imajo enoten pravni status in enotno ureditev, zato je Francija tipični primer države z enotipno občino.

Francoski departmaji so organizacijske oblike, "v kateri se pod eno streho srečujeta in sodelujeta državna uprava in lokalna samouprava, zato je postal vzorec za podobne organizme v drugih evropskih deželah na kontinentu (na primer za nemške okraje, italijanske province, švedske lane itd." (Šmidovnik 1995: 38). Pri tem je težišče v francoskem departmaju ostalo še vedno na državnih zadevah, v nekaterih drugih evropskih deželah pa se je težišče že premaknilo v smeri lokalne samouprave.

Francoske občine imajo univerzalne pristojnosti v lokalnih zadevah. "Konceptija lokalnih zadev in konceptija univerzalne pristojnosti občine v lokalnih zadevah sta prešli v vse ureditve lokalne samouprave na evropski celini (ne veljata pa za Veliko Britanijo)" (Šmidovnik 1995: 39). S tem je nastal na evropskih tleh znani dualizem, ki predstavlja dva pola javnega sektorja, sektor države in sektor lokalne samouprave. Med njima se bije stalen boj za oblast in za sredstva, po drugi strani pa se povezujeta in sodelujeta.

Na splošno velja, da ima francoska lokalna samouprava sorazmerno ozka delovna področja nalog. Francoski model pa ne pozna prenesenih nalog¹⁴, kot na primer v Sloveniji in Nemčiji. Če že država prenese svoje naloge na lokalne skupnosti, jih prenese v njihovo izvirno pristojnost.

Po teoriji decentralizacije, lokalne skupnosti niso izvirni nosilci svojih pooblastil, ampak imajo ta pooblastila od države. Tako so lokalne skupnosti del širšega državnega organizma in jim znotraj le-tega pripada poseben, razmeroma samostojen sektor. Občine samostojno določajo in opravljajo svoje naloge, država opravlja nad njimi le nadzor.¹⁵ Francoske lokalne skupnosti pa dobivajo tudi močnejši položaj, saj je do leta 1982 nadzorni organ občine lahko razpustil občinski svet, začasno suspendiral župana ali ga celo odpoklical. Zdaj je pristojnost nadzornega organa omejena le na zakonitost aktov lokalne skupnosti.

¹³ Prezemali so ga tudi na drugih celinah, kot so Afrika, Južna in Srednja Amerika, kjer so segali francoski in latinski kolonialni vplivi.

¹⁴ Država prenese na lokalne skupnosti del svojih nalog.

¹⁵ To ustreza pojmovanju državne decentralizacije.

Francija je primer naravnega oblikovanja občin po načelu: eno naselje, ena občina, zato ima tudi največje število majhnih občin v Evropi. Teritorialna reorganizacija lokalne samouprave, ki je zajela zahodno Evropo v zadnjih desetletjih, v Franciji ni uspela.

Francija ima še eno posebnost. Pozna tri oblike **medobčinskega sodelovanja**, z namenom doseganja večje ekonomičnosti in racionalnosti v delovanju občin. Te tri ravni so:

- Sindikati občin: ustanavljajo jih občine na podeželju za opravljanje ene ali več dejavnosti iz občinske pristojnosti (npr. za upravljanje skupne komunalne naprave).
- Distrikti: ustanavljajo jih predvsem mestne občine v manjših ali srednje velikih mestih skupaj z okoliškimi podeželskimi občinami za reševanje problemov mest srednjih velikosti. Imajo močnejši sistemski položaj. Država jim lahko nalaga določene obvezne naloge ter jim priznava določene neposredne fiskalne dohodke.
- Mestne skupnosti: so organizacije velikih mest, praviloma ustanovljene z zakonom¹⁶ ali s prostovoljnim povezovanjem občin. V prvi vrsti so orientirane na skupne investicije velikih mest. Občine morajo obvezno prenesti nanje vrsto nalog določene z zakonom, ki se navezujejo na prostorsko in urbanistično načrtovanje, javni promet, stanovanjsko gradnjo, preskrbo z vodo, odstranjevanje odpadkov itd.

Francoska županska ureditev je bila vzor velikemu številu drugih dežel. **Francoska občina** ima dva organa: župana in občinski svet.

Župana izvoli občinski svet izmed svojih članov za mandatno dobo šestih let. Praviloma je župan prvi kandidat na listi, ki je zmagala na volitvah. Občinski svet izvoli prav tako pomočnike župana¹⁷, ki skupaj z županom predstavljajo županstvo. Župan prenese nanje del svojih pooblastil. Pooblastila francoskega župana so trojne narave:

- Predseduje občinskemu svetu in je izvršilni organ občinskega sveta. Odgovoren je za pripravo in izvrševanje sklepov občinskega sveta.
- Je šef občinske uprave. Imenuje uslužbence in podpisuje vse akte uprave in izdaja policijske odredbe splošnega značaja. Predstavlja občino in jo zastopa kot pravno osebo.
- Je funkcionar države, zato je odgovoren za izvrševanje nekaterih služb, ki jih opravlja občinska uprava za državo, na primer: matično službo, overja podpise, sodeluje pri

¹⁶ npr. za mesta Bordeaux, Lille, Lyon, Strasbourg

¹⁷ Število pomočnikov županov se giblje od 1-12, odvisno od velikosti občine.

novačenju v vojsko, je šef kriminalne policije v občini¹⁸ itd. (glej Šmidovnik 1995: 118–119).

Francoski župan je poleg izvršilnega organa in državnega funkcionarja tudi samostojen organ s svojimi (državnimi) nalogami, ki jih opravlja pod neposrednim nadzorstvom državnih organov.¹⁹

Položaj francoskega župana je v razmerju do občinskega sveta izredno močan. Občinski svet ga ne more odpoklicati, tudi njegovih odločitev ne more razveljaviti, lahko ga le omejuje, zlasti s proračunom ali pa ga graja pri prefektu. Zato se v praksi vzpostavlja določeno ravnotežje. V kolikor pride s strani župana do velikih nepravilnosti pri izvrševanju državnih nalog, je župan lahko suspendiran za tri mesece. Suspendirata ga lahko prefekt ali minister za notranje zadeve, v skrajnem primeru pa ga lahko odpokliče predsednik vlade. Vsi ti ukrepi pa so pod nadzorstvom upravnih sodišč.

Občinski svet je predstavniški organ občine. Izvoljen je za šest let in šteje od 10 do 37 članov, odvisno od števila občanov v občini. Občinski svet odloča o občinskem proračunu, o občinskem premoženju, o občinskih službah in drugih dejavnostih občine. Občinski svet lahko razpusti vlada zaradi okoliščin, ko občinski svet ne more izvrševati svojih nalog. To se lahko zgodi zaradi stalnega nesoglasja med županom in občinskim svetom ali zaradi kakšnega drugega razloga. V tem primeru postavi vlada posebno delegacijo, ki upravlja občino do izvolitve novega občinskega sveta.

"Francoski občinski svet je bistveno šibkejši od predstavniških organov občine v drugih sistemih; to je posledica županske ureditve - z močnim županom" (Šmidovnik 1995: 120).

V primerjavi s francoskim modelom najdemo kar nekaj razlik med sestavo in delovanjem občine pri nas. Francija ima enotipne občine, ki nastajajo naravno, pri nas lahko občina z dovolj velikim številom prebivalcev dobi status mestne občine. Francoske občine ne poznajo prenesenih nalog, kot v Sloveniji. Francoska občina ima dva organa, medtem ko imamo pri nas tri. Nadzornega odbora tam nimajo, nadzor opravlja država, nadzorni organ pa je omejen le na preverjanje zakonitosti aktov občine. Francoski župan je državni funkcionar in je izvoljen izmed občinskega sveta. Pri nas je županska funkcija predstavniška, izvoljena neposredno. Francoski župan je v razmerju do občinskega sveta močnejši, medtem ko je pri

¹⁸ Izdaja odredbe s področja javnega reda in miru.

¹⁹ Na te naloge občinski svet nima nobenega vpliva.

nas razmerje vezano na stanje kohabitacije. Razlika med obema modeloma je tudi v mandatnem času občinskih organov, francoska organa imata šestletni mandat, medtem ko imajo naši občinski organi štiriletni mandat.

4.4 MESTNA OBČINA LJUBLJANA

Mestna občina Ljubljana je pravna oseba javnega prava, ki jo predstavlja in zastopa župan (4. člen statut MOL).

Naloge Mestne občine Ljubljana:

MOL samostojno opravlja lokalne zadeve javnega pomena (izvirne naloge), določene s tem statutom v skladu z zakonom in drugimi predpisi, zlasti pa:

1. normativno ureja lokalne zadeve javnega pomena tako, da:

- sprejema statut in druge splošne akte MOL;
- sprejema proračun in zaključni račun proračuna MOL;
- načrtuje prostorski razvoj ter sprejema prostorske akte;
- predpisuje davke in prispevke iz svoje pristojnosti;

2. upravlja premoženje MOL tako, da:

- ureja način in pogoje upravljanja s premoženjem MOL;
- pridobiva in razpolaga z vsemi vrstami premoženja;
- sestavlja premoženjsko bilanco, s katero izkazuje vrednost svojega premoženja;

3. spodbuja gospodarski razvoj MOL tako, da:

- omogoča pogoje za gospodarski razvoj MOL;
- opravlja naloge s področja gostinstva, turizma in kmetijstva;
- pospešuje razvoj malega gospodarstva;

4. ustvarja pogoje za gradnjo stanovanj in skrbi za povečanje najemnega sklada stanovanj tako, da:

- sprejema in uresničuje stanovanjski program MOL;
- spremlja ponudbo in povpraševanje na trgu najemnih

- stanovanj s ciljem izboljšanja stanovanjske oskrbe;
- zagotavlja predvsem gradnjo oziroma pridobivanje neprofitnih stanovanj ter jih oddaja v najem;
- omogoča občanom MOL najemanje stanovanjskih posojil;

5. ureja, upravlja in skrbi za lokalne javne službe tako, da:

- določa obvezne in izbirne lokalne javne službe ter obliko zagotavljanja in način opravljanja lokalnih javnih služb;
- zagotavlja sredstva za delovanje lokalnih javnih služb;
- nadzira delovanje lokalnih javnih služb;
- gradi in vzdržuje komunalno infrastrukturo;

6. zagotavlja in pospešuje razvoj predšolskega varstva, vzgojno-izobraževalne dejavnosti ter razvoj športa in rekreacije tako, da:

- ustanavlja zavode s tega področja in zagotavlja pogoje za njihovo delovanje;
- zagotavlja sredstva za izvajanje teh dejavnosti in v
- okviru finančnih možnosti omogoča izvajanje nadstandardnih programov;
- ustvarja pogoje za izobraževanje odraslih, ki je pomembno za razvoj MOL in za kvaliteto življenja njenih prebivalcev;

7. ureja in pospešuje zdravstveno dejavnost in dejavnost socialnega varstva tako, da:

- določa in zagotavlja mrežo javne zdravstvene službe na primarni ravni in daje predhodna mnenja k določanju mreže javne zdravstvene službe na sekundarni ravni;
- zagotavlja mrežo javne službe za storitev pomoči družini na domu;
- zagotavlja izvedbo drugih z zakonom določenih nalog;

8. pospešuje kulturno in raziskovalno dejavnost tako, da:

- zagotavlja sredstva za izvajanje teh dejavnosti;
- ustanavlja javne zavode s področja kulture in zagotavlja pogoje za njihovo delovanje;
- omogoča dostopnost kulturnih programov;
- zagotavlja splošno izobraževalno knjižnično dejavnost;
- skrbi za kulturno dediščino na svojem območju;
- sofinancira javne kulturne programe in kulturne projekte ter spodbuja raziskovalno in mladinsko raziskovalno dejavnost;

- sodeluje z društvi in ustanovami s področja kulture ter jih vključuje v programe aktivnosti MOL;

9. skrbi za varstvo zraka, tal, vode, za varstvo pred hrupom, za ravnanje z odpadki in opravlja druge dejavnosti varstva okolja in ohranjanja narave tako, da:

- izvaja naloge s področja varstva okolja in naravnih dobrin;
- spremlja stanje na tem področju in v okviru svojih pristojnosti sprejema ukrepe, s katerimi zagotavlja varstvo okolja in ohranjanja narave;

10. skrbi za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami tako, da:

- določi organizacijo in izvajanje varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami na svojem območju;
- sprejme program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- določi naloge in organizacijo sil za zaščito, reševanje in pomoč;
- financira in nadzoruje dejavnosti za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami;

11. ureja javni red in mir v MOL tako, da:

- ureja promet v MOL;
- sprejema program varnosti;
- določa prekrške in globe za prekrške, s katerimi se kršijo predpisi MOL;
- opravlja inšpekcijsko nadzorstvo nad izvajanjem predpisov MOL in drugih aktov, s katerimi ureja zadeve iz svoje pristojnosti, če ni z zakonom drugače določeno;
- organizira mestno redarstvo;
- izvaja nadzorstvo nad krajevnimi prireditvami;
- opravlja druge naloge v okviru teh pristojnosti;

12. opravlja naloge, ki se nanašajo na:

- gospodarjenje s stavbnimi zemljišči in določanje pogojev za njihovo uporabo;
- ugotavljanje javnega interesa za uresničevanje predkupnih pravic MOL v skladu z zakonom in v primeru razlastitve nepremičnin za potrebe MOL;
- pripravo energetskega koncepta MOL in druge naloge s področja energetike; urejanje drugih lokalnih zadev javnega pomena (18. člen statut MOL).

Poleg lokalnih zadev javnega pomena MOL na podlagi in v skladu z zakoni, ki urejajo posamezna področja, kot svoje naloge opravlja še z zakonom določene naloge iz državne pristojnosti, ki se nanašajo na razvoj mest, po zagotovitvi sredstev iz državnega proračuna (19. člen statut MOL).

Organi MOL so mestni svet, nadzorni odbor in župan (21. člen statut MOL). Najvišji organ MOL je mestni svet. Ljubljanski **mestni svet** ima 45 članov. V skladu s statutom Mestne občine Ljubljana ima mestni svet naslednje pristojnosti:

- sprejema statut, odloke in druge akte MOL,
- sprejema prostorske plane, prostorske izvedbene akte in druge plane razvoja MOL,
- na predlog župana sprejema proračun in zaključni račun proračuna MOL,
- na predlog župana določa organizacijo in delovno področje mestne uprave,
- daje soglasje k prenosu nalog iz državne pristojnosti na MOL,
- potrjuje mandate in ugotavlja predčasno prenehanje mandatov funkcionarjev,
- imenuje in razrešuje predsednike in člane komisij in odborov mestnega sveta, predsednika in člane nadzornega odbora ter predsednika in člane volilne komisije,
- na predlog župana odloča o poklicnem opravljanju funkcije podžupana,
- nadzoruje delo župana, podžupana in mestne uprave glede izvrševanja odločitev mestnega sveta, izvaja ustanoviteljske pravice do zavodov, podjetij, skladov in drugih organizacij, če ni glede izvrševanja določenih ustanoviteljskih pravic z zakonom, s tem statutom, ustanovitvenim ali drugim aktom mestnega sveta drugače določeno,
- imenuje in razrešuje predstavnike MOL v sosvetu načelnika upravne enote,
- imenuje in razrešuje člane sveta za varstvo uporabnikov javnih dobrin,
- sprejema letni načrt prodaje finančnega premoženja in letni načrt pridobivanja in razpolaganja z nepremičnim premoženjem MOL, lahko pa določi, da letni načrt pridobivanja in razpolaganja z nepremičnim premoženjem MOL pod določeno vrednostjo sprejme župan,
- odloča o pravnih poslih razpolaganja z nepremičnim premoženjem nad vrednostjo 2.000.000,00 evrov,
- odloča o dolgoročnem zadolževanju MOL za investicije,
- daje soglasja k zadolževanju javnih podjetij, javnih zavodov in javnih skladov, katerih ustanovitelj je MOL, razen če je z aktom o ustanovitvi skupnega organa določeno drugače,

- daje poročila za izpolnitev obveznosti javnih podjetij, javnih zavodov in javnih skladov, katerih ustanovitelj je MOL,
- predpisuje način upravljanja in gospodarjenja s premoženjem MOL (27. člen statut MOL).

Leta 2001 so bile ustanovljene **četrtne skupnosti** mestne občine Ljubljana, "nove oblike lokalne samouprave, ki pomenijo obogatitev možnosti politične participacije" (Brezovšek 2005b: 177). V MOL se njena organizacija in delovanje določita v skladu z načelom subsidiarnosti in decentralizacijo kot njegovo uveljavitev. Kot ena izmed oblik uveljavitve načela subsidiarnosti in decentralizacije se na območju MOL kot ožji deli ustanovijo četrtne skupnosti (14. člen statut MOL). V 19. členu Zakona o lokalni samoupravi²⁰ je zapisano, da statut občine podrobneje določa:

- naloge, ki jih ožji deli občine opravljajo samostojno
- način njihovega financiranja
- načela za organiziranost
- delovanje njihovih organov
- njihov pravni status (glej Brezovšek 2005b: 181).

Organ četrtne skupnosti je **svet**, ki ga izvolijo volilni upravičenci s stalnim prebivališčem na območju četrtne skupnosti. Mandat članov sveta traja štiri leta. Svet ima predsednika, ki ga izmed sebe na predlog najmanj četrtine članov sveta izvolijo člani sveta. Svet ima lahko enega ali več podpredsednikov, ki jih izmed članov sveta na predlog predsednika izvoli svet. Predsednik sveta skliče svet četrtne skupnosti najmanj štirikrat na leto (58. člen statut MOL).

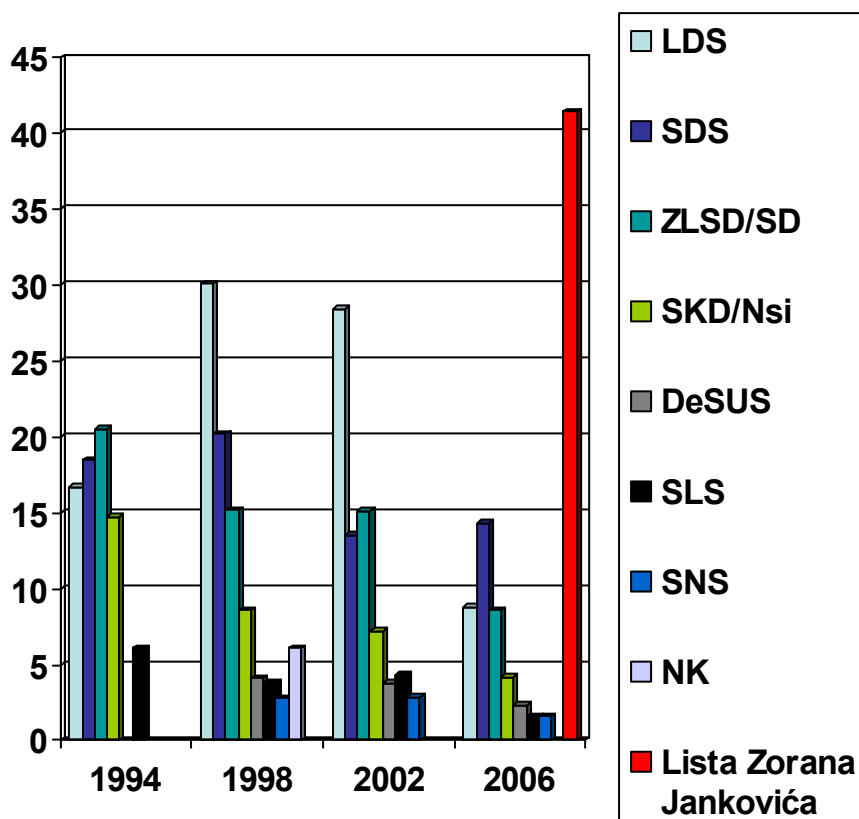
Število članov sveta četrtne skupnosti določi občinski svet. Odločitve sprejemajo na seji z večino opredeljenih glasov navzočih članov sveta četrtne skupnosti. Temeljno vodilo sveta je prispevati h kakovosti življenja občanov četrtne skupnosti in prisluhniti njihovim težavam in potrebam. Svet četrtne skupnosti nima možnosti samostojnega odločanja, večinoma le predlaga in svetuje občinskemu svetu. Njegove naloge so v veliki meri povezane z izvajanjem iz občinskega sveta prenesenih nalog (glej Brezovšek 2005b: 190–191).

²⁰ Zakon o lokalni samoupravi, UL RS 94/ 07 (16.10.2007).

4.5 ZGODOVINA LJUBLJANSKIH LOKALNIH VOLITEV

Za splošen pregled si poglejmo uspehe političnih strank od osamosvojitve Slovenije in kako so se gibali uspehi strankarskih/nestranskih list in kandidatov za župana Ljubljane.

Graf 4.1: Deleži glasov list kandidatov na Ljubljanskih lokalnih volitvah 1994-2006²¹

Vir: Državna volilna komisija²²; Žerdin 2002.

Leta 1994 je dobila največ glasov lista ZLSD. LDS je v letih od 1998 do 2006 imela premoč v deležu dobljenih glasov za mestne svetnike. SDS je bila v letih od 1994 do 2006 vselej med prvimi tremi strankami po deležu dobljenih glasov za mestne svetnike. Prav tako je ZLSD oziroma kasneje SD bila v letih od 1994 do 2006 vselej med prvimi tremi strankami po deležu dobljenih glasov.

LDS je v Ljubljani pridobila na volitvah 1994 in 1998 izvoljenega župana Dimitrija Rupla in Viko Potočnik. Leta 2002 je županski mandat dobila Danica Simšič, članica SD.

²¹ Deleži so zaokroženi na eno decimalno mesto.

²² Podatki za leto 1994 so težko dostopni oziroma zelo omejeni.

Leta 2006 je prišlo do "strankarskega preobrata". Delež strankarskih glasov se je znatno zmanjšal. Le SDS je uspelo delež dobljenih glasov celo povečati. Lista Zorana Jankovića pa je presegla deleže glasov dobljenih na vseh treh prejšnjih lokalnih volitvah.

5. ANALIZA LJUBLJANSKIH LOKALNIH VOLITEV 2006

Lokalne volitve 2006 so bile četrte lokalne volitve v samostojni Sloveniji.

5.1 KANDIDATI ZA ŽUPANA²³

Tabela 5.1: Seznam kandidatov za župana

Kandidati	Predlagatelj
1. mag. Janez Sodržnik	Ljubljana, moje mesto (LMM)
2. Blaž Svetek	Kongres stranke Naprej Slovenija
3. Jožef Areh	Stranka slovenskega naroda (SSN)
4. Zoran Janković	skupina volivcev
5. Miha Jazbinšek	Zeleni Slovenije
6. Mihael Jarc	Lista za čisto pitno vodo
7. dr. France Arhar	Zbor za Ljubljano (SDS, NSi, SLS)
8. Luka Novak	EU Demokrati Slovenije
9. Zoran Dernovšek	Zveza neodvisnih Slovenije
10. dr. Marjan Rekar	Predsedstvo mestnega odbora SNS Ljubljana
11. Karel Lipič	Stranka ekoloških gibanj Slovenije (SEG)
12. Marko Mitja Feguš	Socialna liberalna stranka
13. Franci Slak	Aktivna Slovenija
14. Franček Rudolf	DeSUS
15. dr. Jožef Kunič	LDS
16. Danica Simšič	SD

Vir: Glasilo mestne občine Ljubljana 2006: 2.

Iz tabele je razvidno, da sta le dva kandidata za župana (Zoran Janković in Zoran Dernovšek) "neodvisna" kandidata, ostali so strankarsko povezani.

²³ Velja za moški in ženski sklon.

5.2 PROGRAMI

Programi županskih kandidatov so si precej podobni, namreč najpogostejše skupne točke imajo pri zadevah:

- ureditev prometa mestnega jedra
- ureditev in pocenitev parkirišč oziroma parkirnih hiš
- oživitev mestnega jedra
- urejanje stanovanjske problematike

Program zmagovalnega kandidata – Zorana Jankovića se na prvi pogled ni tako zelo razlikoval od drugih, vendar pa če pogledamo bolj podrobno:

- prenova Plečnikovega stadiona za Bežigradom in gradnja novega stadiona ter večnamenske univerzitetne športne dvorane v Stožicah
- uresničitev Plečnikove ideje o Južnem trgu s pridobitvijo novih površin pod Kongresnim trgom 2010 in revitalizacijo območja med Kazino in Wolfovo (vrhunski hotel 2012)
- obnova kanalizacijskega sistema v središču mesta in dograditev na vodovarstvenih (Tomačevo) in gosto naseljenih območjih (npr. Rakovi Jelši)
- obnova vodovodnega sistema zaradi velikih izgub pitne vode na sedanjem sistemu
- nadgradnja sistema gospodarjenja z odpadki s predelavo odpadkov v regionalnem centru za ravnanje z odpadki (RCERO) na območju odlagališča nenevarnih odpadkov Barje
- ustanovitev Mestne negovalne bolnišnice do leta 2010
- gradnja 3000 stanovanj v Stanežičah do leta 2010 s posebno skrbjo za mlade družine
- gradnja doma za starejše občane in varovanih stanovanj (Trnovo, Šiška) 2009
- gradnja vrtcev (lokacije še ni), študentskih domov ob Vojkovi do 2010
- oživitev nabrežij Ljubljane z mostovi (Mesarski most, most na Grablovičevi, brvi čez Grubarjev prekop, pri Rogu, v podaljšku Koblarjeve), možnost ponovnega kopanja na Špici (2012) in uporaba reke kot vira mestne energije ter oživitev bregov Save z rekreativnimi površinami in izletnimi točkami... (glej Čerin 2006).

Razlika v kateri je Jankovićeve program izstopal je bila predvsem v tem, da je Jankovićeve program imel bolj konkretno dodelane programske točke, na primer kje se bi gradilo, kako bi

se oživilo mestno jedro, na katerih ulicah bi se kaj storilo in pa letnica uresničitve programske točke.

5.3 VOLILNA KAMPANJA

5.3.1 Pojavljanje v medijih

Nedvomno je bil Zoran Jankovič eden najbolj medijsko priljubljenih kandidatov za župana. V javnosti bil zelo medijsko izpostavljen nekaj mesecev pred volitvami, ko je bil razrešen s funkcije direktorja uprave Merkatorja in nato še kot županski kandidat. Med volilno kampanjo se je v medijih še naprej vlekla zgodba Merkatorja ter sumničenja o legalnosti njegovega poslovanja. V zadnjih dneh pred volitvami se je vse bolj govorilo o razkritju končne revizije poslovanja Merkatorja ter namigovanja o raznih nepravilnostih poslovanja (glej Vuković in Rankov 2006). Tudi v časopisnih medijih so se vrstili komentarji, ki so govorili o predvolilni politični manipulaciji, med drugim tudi komentar: "Kdo je največ izgubil zaradi javne objave Merkatorjevega revizorskega poročila: Jankovič ali Arhar? Po našem mnenju nobeden od njiju, pač pa Merkator, revizorska hiša Deloitte & Touche in posredno slovensko gospodarstvo" (Hočevar 2006). V prid svojemu dobrem ugledu pa se je Jankovič javno branil v vseh medijih, na primer z izzivom, da se je pripravil pred televizijskimi kamerami priključiti na detektor laži in odgovoriti na vsako vprašanje (glej Malek in Morozov 2006). Kljub vsemu je v javnosti večinoma užival ugled dobrega menedžerja, ki je spremenil v zlato vse, česar se je lotil, še posebno je pridobil na ugledu z dobrim poslovanjem Merkatorja. "Ključni del Jankovićeve podobe – pustimo realnost ob strani, saj tudi nam ni neposredno dostopna – je vsekakor podoba menedžerske sposobnosti. V tem smislu je ključen nasprotni pol dosedanji ljubljanski županji, ki jo – podobno kakor prejšnjo – spremlja prav tako močna javna podoba nesposobnosti" (Makarovič 2006).

Tudi ostali kandidati so se pojavljali v časopisnih medijih v obliki intervjujev, okroglih mizah in na televizijskih soočenjih, vendar pa so nekateri ostali še vedno "bolj neprepoznavni" kot prepoznavni. "Potem je tu uradni kandidat LDS Jožef Kunič, o katerem se njegova stranka čisto upravičeno pritožuje, da ga mediji ignorirajo. Še bolj pa se lahko pritožujejo nad tem, da ga ignorirajo tudi volivci, saj se bo njegov (ne)uspeh prav verjetno meril v nekaj desetinkah odstotkov" (Makarovič 2006). Glavna favorita sta bila Zoran Jankovič in France Arhar, ki sta

se borila za medijsko pozornost. V Mladini so zapisali koliko minut javnega nastopanja sta imela oba kandidata v informativnih oddajah na TV Slovenija v avgustu in septembru (Arhar 7:51 sekund, Janković pa 1:38 sekund), tudi centimetri v Delu, "ki ga je desnica prav tako prevzela" (Petrovčič 2006) so bili pomembni. Prav tako so zapisali, da je v dnevih pred volitvami njuno pojavljanje v medijih bolj "uravnoteženo", vendar po zaslugi mestnega odbora SDS, kjer iz dneva v dan sklicujejo tiskovne konference, na katerih odkrivajo vedno "nove" afere Jankovićevega poslovanja pri Merkatorju.

5.3.2 Propagandni material in slogani

Propagandni materiali in slogani so pomemben del volilne kampanje, še posebej kandidatov za župana, saj naj bi le-ti v občinah uživali največ zaupanja, kar 45% in imeli tudi največji vpliv na odločanje v občini (glej Brezovšek 2005c: 271). Nekateri propagandni materiali pa so izgledali, kot da niso bili deležni pretirane pozornosti kar se tiče izgleda in vsebine.

Brošure

- Brošura Socialnih demokratov je imela na prvi strani logotip SD in slogan: *Ponosni smo na Ljubljano*. Znotraj brošure pa deskriptivno opisujejo Ljubljano. Ni bilo nobenih konkretnih programskih točk ali rešitev. Napisano je le kdo kandidira za Župana (Danica Simšič) in kdo na listi za mestni svet.

Slika 5.1: Brošura SD

Vir: Brošura SD 2006.

- Slovenska demokratska stranka je imela dve brošuri:
 1. Prva je imela na naslovni strani logotip SDS, slogan *Danes, za jutri. Za Ljubljano*. Obkrožena je številka 18, pri čemer na prvi pogled ni jasno, ali je to številka

kandidata za župana ali za listo. Na prvi strani zasledimo tudi nagradno igro. Znotraj brošure je nagovor predsednika stranke, Janeza Janše, ki je istočasno imel funkcijo predsednika vlade. Njihov kandidat, dr. France Arhar ni v brošuri posebej izpostavljen. Nato so naštetih kandidati za mestni svet in program svetniške skupine, ki nima konkretnih rešitev, na koncu pa je nagradna igra.

2. Druga brošura ima na naslovni strani logotip SDS, narisano Slovenijo in slogan *Slovenija Vas v nedeljo potrebuje. Danes, za jutri. Za Slovenijo.* Znotraj brošure je nagovor predsednika SDS in aktualnega predsednika vlade, ki v večji meri govori o dosežkih Slovenije. Na zadnji strani pa je nagradna igra.

Slika 5.2: Brošura SDS

Vir: Brošura SDS 2006.

- Brošura Slovenske ljudske stranke ima na naslovni strani logotip SLS in slogan *Zaupajmo izkušnjam za naše skupno dobro.* Znotraj brošure so izjave nekaterih že zaposlenih v MOL, nato pa je naštetih pet splošnih programskih točk. Nakazano je tudi katero številko je potrebno obkrožiti za mestni svet, za četrtni svet in za župana. Na zadnji strani je slika dr. Franceta Arharja in njegova izjava. Podpisan je kot neodvisni kandidat. Pod tem pa je izjava predsednika SLS, da bo SLS v Ljubljani pomenila nov razvojni zagon za Ljubljano.

Slika 5.3: Brošura SLS

Vir: Brošura SLS 2006.

- Brošura Zelenih je zelo nasičena. Na naslovni strani naj bi govoril minister za okolje in prostor (nikjer ni njegovega podpisa), poleg je govor in slika kandidata za župana Mihe Jazbinška. V brošuri so tudi mnenja nekaterih Ljubljančanov in konkretne rešitve za ureditev mestnega prometa ter vizija ureditve Trga republike. Na zadnji strani je lista kandidatov za volitve članov v mestni svet.

Slika 5.4: Brošura Zelenih

Vir: Brošura Zelenih 2006.

- Brošura zmagovalnega kandidata za župana Zorana Jankovića in njegove liste je bila najboljše zasnovana. Že na prvi pogled ni zasičena in jasno pokaže volivcem kaj morajo obkrožiti. Poleg slike kandidata je tudi prepričljiv slogan *Od besed k dejanjem!* Brošura je slikovno opremljena, z mnenji nekaterih Ljubljčanov, z nagovorom Zorana Jankovića, njegovim intervjujem, v katerem govori kaj bi najraje storil v Ljubljani ter programskimi točkami in predstavitvami nekaterih konkretnih rešitev za določene točke. Slikovno je predstavljena tudi lista Zorana Jankovića.

Slika 5.5: Brošura Zorana Jankovića in njegove liste

Vir: Čerin 2006.

Panoji in plakati

- Slika 5.6: Plakat socialnih demokratov:

Predsednik stranke pravi "Zmaga je šele začetek", vendar ni čisto jasno ali gre za županske ali parlamentarne volitve, kdo se poteguje za župana ali katera lista za mestni svet.

- Slika 5.7: Plakat Nove Slovenije:

Slogan, "Slovenija - ker smo tu doma", bi lahko koga zavedel, da se potegujejo za glasove v državni zbor.

- Slika 5.8: Pano kandidata za župana dr. Franceta Arharja:

Dr. France Arhar s sloganom "Izbira, ki garantira".

- Slika 5.9: Plakat kandidata za župana Zorana Dernovška:

Zoran Dernovšek, neodvisni kandidat za župana, poudarja svojo neodvisnost: "Za Ljubljano-15 let samostojni in neodvisni". Besedo *samostojni* se navadno povezuje s samostojnostjo države, za kakšen pomen pa gre tukaj, pa ni čisto jasno.

- Slika 5.10: Pano Slovenske nacionalne stranke:

Slovenska nacionalna stranka. Narisana je Slovenija in štirje grbi. Plakat je zasnovan tako, da človek ne ve za katere volitve gre, oziroma poziva le, da ljudje volijo to stranko.

- Slika 5.11: Pano županskega kandidata dr. Jožefa Kuniča:

Županski kandidat Liberalne demokracije Slovenije s sloganom "*Podpiramo sposobne*".

- Slika 5.12: Plakat Aktivne Slovenije:

Franci Kek poziva "*Izkoristi svoj glas!*", vendar ni razvidno kaj volimo (župana, svetnika ali poslanca) ali volimo njega in za katero funkcijo kandidira.

- Slika 5.13: Kandidat za župana Miha Jazbinšek:

"Ljubljančan za župana" stranke Zelenih.

- Slika 5.14: Pano zmagovalnega županskega kandidata Zorana Jankovića:

Neodvisni kandidat za župana Zoran Janković s sloganom "*Od besed k dejanjem!*" poziva volivce, da glasujejo tudi za njegovo listo. Hkrati se že vnaprej zahvaljuje za prejete glasove "*Hvala, Ljubljana!*".

5.4 PERSONALIZACIJA IN SPEKTAKULARIZACIJA POLITIKE

Z razvojem množičnih medijev se je začela razvijati tudi vse večja personalizacija in spektakularizacija politike oziroma politikov, ki kandidirajo na volitvah. V sodobnem času se pojavlja pojem "medializacija politike", ki pomeni proces naraščajočega osamosvajanja medijev izpod političnega nadzora in njihova sposobnost nadzorovanja politike. Glede na črnogleda mnenja nekaterih naj bi oslabitev strank prispevala k sprevačanju sodobnih demokracij v videokracije. Tako se krepi moč sredstev za množično komuniciranje, posebej televizije²⁴, ki si prizadeva za vse večjo gledanost, tisk pa za vse večjo naklado, zato se pogosto zanima bolj za škandale kot za politične razprave. Televizija upodablja politiko podobno spektaklu, torej razvedrilu in kot takšna ne spodbuja politike kot participacije (glej Della Porta 2003: 82).

²⁴ Prav obdobje televizije naj bi bilo huda preizkušnja za mnenjski pluralizem.

Gianfranco Pasquino pravi, da je težko narediti iz politike spektakel brez osredotočenja pozornosti na politično osebnost oziroma brez personalizacije, torej personalizacija političnega kandidata je predpogoj za politični spektakel. V primeru neposrednih volitev so možnosti za personalizacijo večje, saj se morajo kandidati predstaviti "v prvi osebi ter se sklicevati na vse svoje zmogljivosti in vso svojo nadarjenost, tudi na tisto, kar je povsem osebnega značaja" (Pasquino v Bibič 1997: 195). Na primer, ko so se vsi županski kandidati predstavljali na predvolilni oddaji na nacionalni televiziji, so se najprej predstavili kot očetje/mame sinov in hčera...

Proces personalizacije in spektakularizacije²⁵ se lahko odvija na treh ravneh:

- Predvolilni boji: kandidat/kandidatka se povzpne nad organizacijo, katere del je.
- Njegovo ime postane bolj sporočilno, prepoznavno od imena organizacije in besede kandidata postanejo pomembnejše od programa stranke.
- Na koncu postane kandidatova podoba, zlasti telesna, pomembnejša od katerekoli druge kakovosti ali značilnosti samega kandidata. "Na tej točki postane spektakularizacija, kar pomeni obelodanjanje, negovanje in poudarjanje podobe, ne le neizogibno, marveč tudi funkcionalno za politične procese na splošno in za volilne posebej" (Pasquino v Bibič 1997: 197–198).

Če gremo po treh ravneh personalizacije in spektakularizacije pri kandidatu Zoranu Jankoviću:

- Predstavljal se je kot neodvisni kandidat, torej ne-član kakšne stranke ali organizacije. Njegovo ime je bilo dobro prepoznavno, predvsem pozitivno, še iz obdobja njegovega predsedovanja upravi Merkatorja. Njegovo ime je nosila tudi lista Zorana Jankovića. Njegovo ime pa je bilo sporočilno v smislu, da bo kot menedžer "nekaj naredil". "Nosilec liste mora imeti osebno dobro znamko in to izjemno močno. Brez zamere, če bi šla Vesna s svojo listo, je ne bi bilo tukaj. Mogoče čez deset let. To sem imel. Jaz sem se namenoma odločil, da ne bom na televiziji, ker sem sam plačal volitve in je bilo predrago. Saj ne rabim prepoznavnosti" (Janković 2008).
- Njegova podoba je bila najpomembnejša na njegovem propagandnem plakatu, saj je že sama po sebi dosti povedala (glej sliko 5.14).

²⁵ Spektakularizacija pomeni površnost informacije, ki je v vse večji meri posredovana s podobami in vse manj z besedami.

5. 5 ŽELJA PO VODJI

Če izvzamemo Le Bonovo definicijo množice²⁶ in obravnavamo množico²⁷ kot volilno telo, potem lahko govorimo o tem, da množica, oziroma volilno telo, hlepi po vodji. Vendarle morajo množici ustrezati njegove osebne lastnosti. "Vodjo mora samega fascinirati močna vera (v idejo), da lahko zbudi vero v množici; imeti mora močno, spoštovanje zbujujočo voljo, ki jo brezvoljna množica prevzame od njega" (Freud v Močnik 1981: 17). Vodje postanejo pomembni zaradi idej, ki fanatizirajo. Poleg tega, ideje in vodje posedujejo skrivnostno, neustavljivo moč, ki se imenuje prestiž. Prestiž je neke vrste oblast, ki jo nad nami izvaja ali posameznik ali ideja. "Povsem ohromi našo kritično sposobnost in nas navda s strmenjem in spoštovanjem. Občutek, ki ga vzbuja, naj bi bil podoben kot fascinacija hipnoze" (Freud v Močnik 1981: 18). Le Bon loči dve vrsti prestiža. Pridobljeni oziroma umetni prestiž pridobi človek z imenom, bogastvom in ugledom. Osebni prestiž pa enostavno imajo posamezne osebe in zato postanejo vodje. Osebni prestiž povzroča, da jim je vse pokorno, kot pod učinkom magnetičnega čara. Pri tem Le Bon opozarja, da je vsak prestiž odvisen tudi od uspeha in se z neuspehi izgubi (glej Freud v Močnik 1981: 18).

Zoran Janković je pred volitvami posedoval obe vrsti prestiža, osebni in pridobljeni. Pridobljenega je pridobil z menedžerskim uspehom v zgodbi Merkatorja. Volilno telo je bilo željno voditelja, ki bo posedoval določen prestiž in imel idejo, v katero bodo volivci lahko verjeli. Pridobljeni prestiž Zorana Jankovića je dajal volivcem legitimnost "verovanja" v idejo, torej programske točke in še več, "verovanja", da bodo te programske točke tudi speljane. Po obdobju neprepričljivih županovanj pa se je želja volilnega telesa po vodji z močno vero in idejo le še poveča.

²⁶ "Psihološka množica je provizorično bitje, sestojče iz heterogenih elementov, ki so se za trenutek povezali, čisto tako tako kot tvorijo celice nekega orgnizma, ko se združijo, novo bitje s povsem drugimi lastnostmi, kot jih imajo posamezne celice." (Le Bon v Močnik 1981: 10)

²⁷ Vsak posameznik je sestavni del številnih množic in je svoj ideal jaza zgradil na različnih zgledih.

5.6 REZULTATI Ljubljanskih lokalnih volitev 2006

Tabela 5.2: *Delež dobljenih glasov za župana-prvih sedem kandidatov*

Mesto	Kandidat za župana	Predlagatelj	Odstotek glasov
1.	ZORAN JANKOVIČ	skupina volivcev	62,99%
2.	DR. FRANC ARHAR	Zbor za Ljubljano (SDS, NSi, SLS)	20,85%
3.	DANICA SIMŠIČ	SD	7,70%
4.	MIHAEL JAZBINŠEK	ZELENI SLOVENIJE	2,17%
5.	DR. JOŽEF KUNIČ	LDS	1,17%
6.	LUKA NOVAK	EU DEMOKRATI SLOVENIJE	1,23%
7.	MIHAEL JARC	LISTA ZA ČISTO PITNO VODO	0,77%

Vir: Ministrstvo za javno upravo (2007).

Zoran Jankovič je s svojim sloganom "*Od besed k dejanjem!*" dobil že kar v prvem krogu večino glasov (62,99%). Na drugem mestu je dr. France Arhar s sloganom "*Izbira, ki garantira*". Glasove, ki jih je dobil bi lahko pripisali njegovi oznaki "neodvisni kandidat", po drugi strani pa podpora desnih - vladnih koalicijskih strank. Na tretjem mestu je Danica Simšič, dotedanja županja Ljubljane, ki je po eni strani dosegla presenetljivo tretje mesto, po drugi strani pa je dobila manjši delež glasov kot lista SD.

Tabela 5.3: *Delež dobljenih glasov list za Ljubljanske mestne svetnike*

Mesto	Lista	Odstotek glasov	Št. mandatov
1.	LISTA ZORANA JANKOVIČA	41,37%	23
2.	SDS	14,32%	8
3.	LDS	8,78%	5
4.	SD	8,58%	4
5.	NSi	4,23%	2
6.	ZELENI SLOVENIJE	2,49%	1
7.	DeSUS	2,33%	1
8.	LISTA ZA ČISTO PITNO VODO	1,85%	1

Vir: Ministrstvo za javno upravo (2007).

"Glavna prepreka za gladko sprejemanje odločitev so slabi odnosi med županom in občinskim svetom" (Brezovšek 2005c: 276). To je poudarjal tudi Zoran Janković in gradil volilno kampanjo tudi tako, da je pozival ljudi, naj volijo tudi za njegovo listo (glej slika 4.14). Volivci so se odzvali in lista Zorana Jankovića je dobila največ, kar 41,37% glasov. SDS je dobila 14,32%, približno en odstotek več kot leta 2002. LDS je, glede na lokalne Ljubljanske volitve 2002, padel delež podpore iz 28,44% na 8,78%. SD je prav tako padla podpora iz 15,10% na 8,58% glede na prejšnje Ljubljanske volitve za mestni svet. Lahko bi sklepali, da je glasove "levih" volivcev, LDS in SD, pobrala lista Zorana Jankovića.

5.7 TENDENCA K NEODVISNIM

Pred lokalnimi volitvami je bila izvedena anketa z vprašanjem "*Kaj je tisto, kar bo pretehtalo pri vaši volilni izbiri župana na teh lokalnih volitvah?*".

Tabela 5.4: *Kaj je tisto, kar bo pretehtalo pri vaši volilni izbiri župana na teh lokalnih volitvah?*

Kaj bo pretehtalo pri vaši izbiri župana	Odstotek glasov
politična pripadnost kandidata	2,3%
mnenje ljudi, ki jim zaupam	2,9%
ne vem	7,2%
osebno poznavanje kandidata	7,7%
program kandidata	17,4%
ocena o kandidatovi poštenosti, korektnosti, prepričljivosti	21,4%
moja ocena o uspešnosti njegovega dosedanjega dela, o njegovem znanju in sposobnostih	41,0%

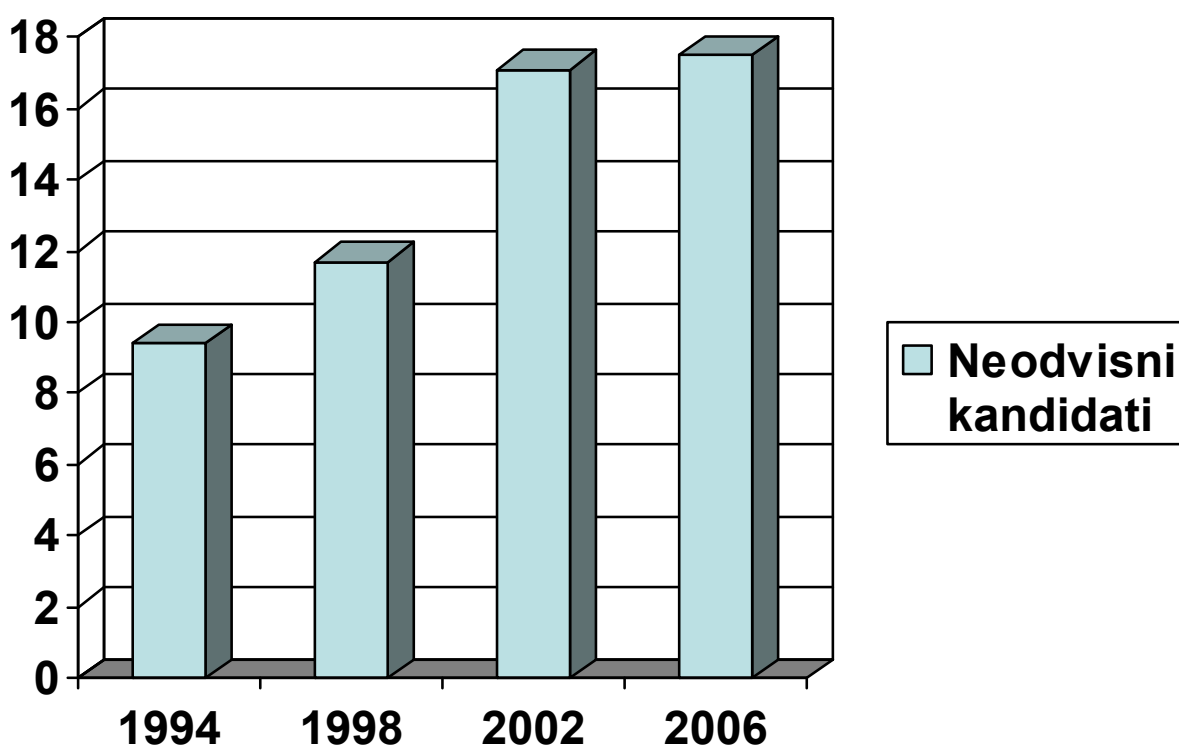
Vir: Ninamedia (2006).

Iz ankete je razvidno, da politična pripadnost kandidata še najmanj vpliva na izbiro župana. Najpomembnejša je ocena ljudi o kandidatovem dotedanjem delu in njegovih sposobnostih. Na drugem mestu je ocena o kandidatovi poštenosti, korektnosti in prepričljivosti.

Zmagovalni kandidat Zoran Janković je imel od vseh kandidatov najboljše, vsaj medijsko izpostavljene, reference o njegovi uspešnosti. To se ujema in pojasnjuje njegov visok delež na volitvah. Ujema se prav tako z nizkim deležem ljudi, ki izbirajo kandidata glede na politično pripadnost.

Po podatkih Statističnega urada Slovenije so bili na vseh lokalnih volitvah od samostojne Slovenije dalje najbolj uspešni neodvisni kandidati.

Graf 5.1: *Delež pridobljenih glasov neodvisnih kandidatov po listah*

Vir: Statistični urad Republike Slovenije (2007).

Grafikon prikazuje, da se je delež pridobljenih glasov neodvisnih kandidatov po listah kandidatov od leta 1994 stalno večal.

Na prvih lokalnih volitvah leta 1994 je iz nestranskih vrst prišlo le 19,7% županov in 9,4% svetnikov (SURS, 2007). Ta delež se je leta 1998 povečal na 24,1% oziroma 11,7%. Do najvišje rasti pa je prišlo na lokalnih volitvah 2002, ko je delež nestranskih svetnikov narasel na 17,1%, delež nestranskih županov pa na 30,6% (SURS, 2007). Tudi na zadnjih volitvah se je delež nestranskih svetnikov in

županov povečal, vendar je bila rast občutno manjša kot na prejšnjih volitvah. Trditve o izredno močnem preboju neodvisnih kandidatov in o krizi strankarstva (Babič, 2006), so torej v nasprotju z dejanskimi rezultati (Rogelj 2007: 179).

Čeprav se je rast neodvisnih kandidatov od leta 2002 do 2006 ni veliko povečala, pa moramo upoštevati, da je Ljubljana vendarle prestolnica, ki pokriva veliko volilno telo. "Gre za fenomen, ki ga na nacionalni ravni oblasti zaradi različnih razlogov ni mogoče opaziti, lokalne volitve pa pogosto potekajo močno v senci parlamentarnih ali predsedniških volitev. (Haček 2004: 63). Miro Haček je ob analizi lokalnih volitev 2002 dejal, da v primeru podobne rasti podpore neodvisnim kandidatom še na volitvah 2006, bi le-ti utegnili kmalu postati najpomembnejša politična sila na lokalni ravni oblasti. (glej Haček 2004: 71). Primer Ljubljanskih lokalnih volitev 2006 pa je nazoren zgled, da tendenca k ne-strankarstvu narašča v prestolnici Slovenije, mogoče le zaradi nasičenostjo s politiko zaradi njene neučinkovitosti, mogoče pa celo oznanja novo (ne)politično kulturo.

Ob primerjavi izvoljenih županskih neodvisnih kandidatov v letih 1994 – 2006 vidimo, da so župani mestnih in drugih občin na neodvisnih listah stalno rasli in na zadnjih dveh lokalnih volitvah dosegli največ glasov. Leta 2002 je bilo izvoljenih 60 "neodvisnih" županov, leta 2006 pa 67 "neodvisnih županov" (glej Sevec 2003: 12 in Klaric 2008).

Miro Haček se je ukvarjal z vprašanjem, **zakaj so neodvisni kandidati uspešni kandidati** in prišel do treh odgovorov:

- Neodvisni kandidati na lokalni ravni imajo večje možnosti uveljavljanja pasivne volilne pravice (kandidiranje na lokalnih volitvah) kot na nacionalni ravni pri volitvah v Državni zbor RS zaradi izrazito poudarjene vloge političnih strank in proporcionalnega volilnega sistema.
- V Sloveniji je "mogoče zabeležiti izrazito močno tradicijo ne-strankarstva" (Haček 2004: 72) oziroma je javno mnenje političnim strankam izrazito nenaklonjeno, nezaupanje v politične stranke pa je nižje kot v ostale politične institucije.
- Narava "lokalnosti" prinaša kandidate, ki izvirajo iz okolja, iz katerega izvirajo tudi volivci. Pogosto občani kandidata tudi osebno poznajo. "Kandidatura in izvolitev strankarsko nevezane osebe pripomore tudi k zavesti lokalnega prebivalstva, da lahko v lastni občini uresničujejo pravico do lokalne samouprave, katero nenazadnje zagotavlja tudi slovenska ustava v svojem devetem členu" (Haček 2004: 72).

Eden izmed razlogov, ki jih Miro Haček navede, je tradicija ne-strankarstva na Slovenskem. "Namesto strankarske politike so na Slovenskem v različnih obdobjih 20. stoletja v katoliškem taboru nudili korporativno državo z močno vlogo cerkve, v socialističnem pa korporativno državo s poudarjeno vlogo enega razreda (Zver 1990: 154 v Brezovšek 2005a: 22). Nestransarska tradicija se je najprej utrdila z Ljudsko fronto in z Osvobodilno fronto. Katoliški tabor se je postavil proti nestransarskemu tipu organizacije s tem, ko se je postavil proti osvobodilni fronti in se zavzemal za staro strankarsko strukturo, v kateri je imel hegemonsko vlogo (glej Brezovšek 2005a: 22). Tako se je v povojnem času bila bitka med strankarstvom in nestransarskim. Konec osemdesetih so stranke zopet zaživele in doživele razcvet v devetdesetih prejšnjega stoletja²⁸ (Lukšič 1994b).

Stranke oziroma nestranske, ki so nove in torej "brezmadežne" imajo prednost pred političnimi strankami, kajti na eni strani imamo tradicionalno nezaupanje v politične stranke, na drugi strani pa nove stranke oz. nestranske, ki nimajo preteklih grehov in se lahko zato v njih velik del volilnega telesa prepozna. "Vloga nestransarske stranke je na Slovenskih volitvah kar velika. Stranka, ki prvič nastopa na volitvah, in zato še ni klasična stranka s tradicijo, saj nima še trdne strukture, nima še politično dejavne preteklosti, ki bi jo kompromitirala, je v zavesti volivcev še nestranska. Tudi zato ima prednost na volitvah" (Lukšič 1994b: 28).

5.7.1 (Ne)zaupanje v politične stranke

Eden izmed razlogov vse večje uspešnosti neodvisnih kandidatov je torej nezaupanje v politične stranke. Nezaupanje v politične stranke se je pokazalo za nekako tradicionalno v samostojni Sloveniji. "Opazovanje zaupanja v institucije v okviru Polit-barometra v vsem obdobju od 1. 1. 1995 dalje potrjuje, navajajo avtorji, da se med osrednjimi institucijami demokratične države politične stranke uveljavljajo z najnižjim povprečnim izmerjenim zaupanjem" (Železnikar 2000). Opravila sem analizo stopnje zaupanja v letih od 2003 do 2007.

²⁸ Prvi razcvet strankarstva je bil v dvajsetih letih prejšnjega stoletja.

Tabela 5.5: **Zaupanje v politične stranke po lestvici od 1-5**

Leto	Stopnja zaupanja
2003	2,52
2004	2,45
2005	2,45
2006	2,43
2007	2,48

Vir: CJM; Haček 2004: 65.

V tabelo sem vnesla povprečne ocene zaupanja za obdobje treh mesecev od leta 2004 naprej, pri čemer 1 pomeni najmanjšo stopnjo zaupanja, 5 pa največjo. Razlike med stopnjami zaupanja so v obdobju petih let zelo majhne, zanimivo pa je, da je stopnja zaupanja v politične stranke med vsemi institucijami v vseh teh letih na dnu lestvice.

5.7.2 (Ne)političnost v mestnem svetu

Ne le, da smo Slovenci na lokalni ravni vse bolj usmerjeni v ne-politično oziroma neodvisno, vendar pa se vse bolj zavedamo, da političnost v sedanjem sistemu ureditve mestnega sveta ovira dobro delovanje ali sploh delovanje mestnega sveta in s tem izvajanje lokalne samouprave. Mnogi svetniki so se pritoževali, da problematike stojijo, ker jim svetniki druge politične opcije preprečujejo sprejetje odločitev. Kot sem že omenila, pa je po mnenju Marjana Brezovška glavna ovira za gladko sprejemanje odločitev v mestnem svetu slab odnos med županom in svetniki (glej Brezovšek 2005c: 276). Zoran Janković je opozarjal, da v primeru, če bodo volivci volili za listo druge opcije in ne njegovo, bo imel zvezane roke. Tako bi lahko rekli, da naša politična kultura še ni zrela za sedanjo ureditev na lokalni ravni, ko stanje kohabitacije preprečuje "normalno" delovanje mestnega sveta ali pa si Slovenci želimo ne-politično lokalno demokracijo.

Za demonstracijo si pogledjmo tabelo, ki prikazuje pomembnost lastnosti kandidatov pri odločanju na volitvah članov mestnega sveta, iz katere je razvidna "politična pomembnost".

Tabela 5.6: **Pomembnost lastnosti kandidatov pri volitvah v MOL**

	PREBIVALCI MOL	MESTNI SVETNIKI
(N=)	(174)	(21)
Pripadnost politični stranki	3,10	3,90
Politične izkušnje	3,70	3,67
Spol	1,99	1,90
Osebno poznavanje kandidata	2,94	3,86
Neodvisnost kandidata	3,66	2,86

Vir: Brezovšek 2004: 60²⁹.

Iz tabele je razvidno, da sta med prebivalci MOL najpomembnejši lastnosti *politične izkušnje* in *neodvisnost kandidata*.

Mestnim svetnikom pa je *politična pripadnost* najpomembnejša lastnost kandidatov pri odločanju na volitvah mestnega sveta. Takoj za tem je *osebno poznavanje kandidata* ter na tretjem mestu *politične izkušnje*. Lahko bi sklepali, da se mestni svetniki zavedajo, da v kolikor bo v mestnem svetu več političnih opcij, se bo manj naredilo, po drugi strani pa jih veže strankarska pripadnost.

5.8 SPOROČILO VOLIVCEV

Volivci v Ljubljani so jasno spregovorili, rezultat je bil nesporen. Volivci so se opredelili za nestrankarskega kandidata, ki je znan kot dober menedžer. Vprašanje je, zakaj so se tako opredelili. Glede na Delovo anketo se je 46,8% volivcev opredelilo za Jankovića, ker je bil "boljši od protikandidatov". Ostali odgovori so bili po odstotkih podobni. Odgovor "nezaupnica dosedanji lokalni oblasti" je dobil 14,5%, "nezaupnica vsem strankam" je dobil 14,3% ter "nezaupnica vsem strankam na državni ravni" je dobil 10,7%.³⁰ Političnost sama kot takšna morda ni kriva za naveličanost nad politiko na lokalni ravni, vendar je morda kriva neučinkovitost zaradi političnosti na lokalni ravni. "Toda ne gre zgolj za upor volivcev zaradi nesposobnosti levih županstev in desnih opozicijskih neumnosti" (Kovač 2006). Razlogov je več: strankarska trenja v mestnem svetu, ki so se kazala kot neučinkovita, posledično nezadovoljstvo Ljubljančanov nad rezultati občinske uprave, nizka stopnja zaupanja v

²⁹ Podatki so povprečne vrednosti, izračunane na osnovi ocene posamezne lastnosti, podane s strani anketirane osebe na osnovi pet stopenjske lestvice (od 1-sploh ni pomembno do 5-je zelo pomembno)

³⁰ Neopredeljenih je bilo 13,7% glasov.

politične stranke ter vse večja stopnja zaupanja v sposobnost znanega slovenskega menedžerja.

Dvojni deficit političnega menedžmenta pa so volilci začeli kaznovati. Jankovičeva politična filozofija temelji na nekakšnem političnem komunitarizmu. Komunitarna politika skupnega dobrega se odlično prilega novi ideologiji, da je mestna oblast v politični koaliciji z Ljubljanci in da bo sodelovanje s političnimi strankami podrejeno uspešnemu menedžiranju projektov (Kovač 2006).

Neučinkovitost mestnega sveta zaradi političnega rivalstva je povzročila med drugim tudi razočaranje nad političnimi strankami, kar le še podkrepi slovensko nizko zaupanje v politične stranke.

Najpomembnejše volilno sporočilo je drugje. Ljudje so razočarani nad tradicionalno politiko, in to ne glede na politične pole in ideološko vetrnico. Zato se krepi nestrankarski politični pluralizem in drugačna menedžerska zavezanost pri ekonomski konkretizaciji političnih projektov (Kovač 2006).

6. LOKALNA DEMOKRACIJA V SLOVENIJI IN NOV TREND LOKALNE POLITIKE

"Lokalna samouprava je ključni element v političnem sistemu evropske liberalne demokracije. Lokalna oblast in odnosi s centralno oblastjo se bistveno spreminjajo; lokalna demokracija je bistvena za demokratičnost neke države" (Brezovšek 2005c: 263). Evropska listina o lokalni samoupravi, ki jo je ratificirala tudi Slovenija, poudarja načelo demokratičnosti, pravico državljanov, da sodelujejo pri vodenju javnih zadev, pri tem pa temelji prepričanje, da se ta pravica najbolj neposredno uresničuje na lokalni ravni in da lokalne oblasti lahko zagotovijo upravo, ki bo učinkovita, odprta ter blizu državljanom. Eden izmed testov demokracije je vprašanje, ali lahko lokalne politične sile izražajo politične interese neodvisno od višjih ravni, pri oblikovanju in implementaciji politik (glej Brezovšek 2006c: 265). Na tem testu, bi lahko rekli, so v Ljubljani lokalne oblasti pred letom 2006, glede na javnomnenjske raziskave o zaupanju političnih strank na lokalni ravni in glede na rezultate lokalnih volitev 2006, padle.

Norris pravi, da so državljani po letu 1970 vse bolj nezadovoljni z rezultati oblasti in vse bolj cinični do politikov. Manj so pripravljeni glasovati na lokalnih volitvah³¹ in bolj so pripravljeni uporabljati različne nekonvencionalne oblike političnega vodenja; aktivnejša participacija v interesnih skupinah, združenjih in manjša zainteresiranost za tradicionalne politične stranke (glej Brezovšek 2005a: 10). "Vzorec politične participacije (Dalton 1996) je tako sestavljen iz vse bolj informiranih in kritičnih državljanov, upadanje zaupanja v učinkovitost političnih elit in institucij, zmanjšanje lojalnosti tradicionalnim političnim strankam, manjše volilne udeležbe in povečanje nekonvencionalnih oblik politične participacije" (Brezovšek 2005a: 10).

6.1 NESTRANKARSKA LOKALNA DEMOKRACIJA

Novi vzorci politične participacije, ki so se pokazali tudi na primeru Ljubljanskih lokalnih volitev, lahko peljejo v smer nestrankarske demokracije. Rezultati volitev so sporočili, da si ljudje želijo nekaj drugačnega, nekaj novega, predvsem pa učinkovitega, kar se asocira tudi z nepolitičnim. "Takšen proti-strankarski občutek vzpostavlja posebno moralno situacijo, ko se politično zaupanje konstituira na neopravljenih delih za javno dobro" (Pikalo 2006). Ljudje so v preteklosti bili izpostavljeni "neučinkovitosti" lokalne oblasti, kar so spremljali tudi v medijih prek časopisnih naslovov: "Sprejet ni bil niti en sklep" (Tavčar 2005), "Mestni svetniki niso dokončali dela" (Ja.z./STA 2006), "LDS je županji obrnila hrbet" (Petkovšek 2005). Deležni smo bili tudi izjav o oviranju delovanja mestnega sveta s strani medsebojnih političnih frakcij:

Delovanje mestnega sveta in županje bi moralo biti v korist mesta (to je meščanov) Ljubljane, zato bi bil lahko politični predznak lahko popolnoma nepomemben! Ker pa gre le za to, katera stranka se bo prigrabila h koritu vira denarja in se z njim oplajala, se je v MS nemogoče dogovoriti za mestno korist, za pametne predloge in argumenta ne glede na to, s katere politične strani pridejo. Koalicija ZLSD-LDS ne dopušča, da bi kdo, ki ni iz njenih vrst, sploh lahko konstruktivno razmišljal in imel dobro idejo (Hribernik 2003).

³¹ Slovenija ima nadpovprečno visoko udeležbo na volitvah.

Ljubljanska občinska klima je tako prerasla do odklonilnega odnosa do političnih strank na lokalni ravni na podlagi "neučinkovitega" dela za skupno mestno dobro in občanov. "A nekaj je vendarle jasno: da se na sistemski ravni krepi negativen odnos do strankarske demokracije na Slovenskem" (Pikalo 2006).

Volivce vodi prepričanje, da bi uspešnost uresničevanja zasebnih interesov lahko bila analogna pri uresničevanju javnih interesov.

Gre za kartezijansko situacijo, ko mora nekdo biti od zunaj, da bi lahko bil notri. Z vidika socializacijske vloge političnih strank to aspirantom za nosilstvo javnih funkcij pošilja nedvoumno sporočilo: strankarsko delovanje je neproduktivno in pogosto celo zmanjšuje možnosti za opravljanje javne funkcije (Pikalo 2006).

Tako je nesporna rešitev za "neproduktivno opravljanje javne funkcije" vpeljava nekoga "od zunaj", neodvisnega kandidata, ki se je po sposobnostih dokazal že v preteklosti kot dober menedžer, ki mu ugled ne bo dopuščal neučinkovitega delovanja in bo morda v delovanje "prej neučinkovite javne uprave" vpeljal menedžerski pristop ter nepolitične predstavnike, ki jih v njihovem delu "političnost" ne bo ovirala.

Priložnost za demokracijo je nov politični menedžment, ki temelji na nestrankarski demokraciji. Tveganje pomeni naraščajoča politična monopolizacija okoli županskih list in lokalnih svetov. Prvo povečuje ekonomsko učinkovitost odločanja, drugo sproža politično odtujenost in ogroža legitimnost oblasti (Kovač 2006).

6.2 NOVA POLITIČNA KULTURA?

"Ljubljanski primer z Zoranom Jankovičem je dober dokaz, da gre za prodor nove politične kulture. Ljubljana je Slovenija v malem in pokriva več kot desetino državnega volilnega telesa" (Kovač 2006). Značilnost le-te je slabitev strankarske identifikacije, kar pomeni slabitev povezanosti med volivci in strankami ter družbenimi skupinami in strankami. Vzroki za to so:

- kriza vladanja (neuspešnost oblasti)
- zmanjšana sposobnost družbenih cepitev pri oblikovanju volilne izbire
- univerzalnejši značaj strank

- povečan vpliv televizije
- usmerjena pozornost na politike in ne stranke.

Vse to prispeva k povečanju volilne nestabilnosti in nihajočega glasovanja (glej Brezovšek 2005: 15–16).

Nova politična kultura morda zahteva **smer menedžerskega vladanja na lokalni ravni**³². Menedžerski pristop vladanja pomeni ciljno usmerjenost in realne rezultate. V kolikor pride do problematike, ki je splošno priznana kot pomembna, se razišče, odloči na podlagi dejstev in nato implementira rešitev. Ta pristop združuje idejo občine kot podjetja, ki proizvaja produkte oziroma rešitve ter storitve s kult(om)uro odločnosti. Za ta pristop so pomembne tri stvari:

- "ekonomskost"/gospodarnost
- učinkovitost
- zmogljivost.

V tem pristopu ni toliko važno kakšne odločitve so bile sprejete, temveč je bolj važno, da so sprejete in da je njihova implementacija izvedljiva. Še posebej gospodarnost in izračuni nastopijo kot dejstva depolitizacije problematik. Konec koncev, ko se najde dejstva, le-ta govorijo sama zase. Občani bodo dobili vlogo strank v "občinskem podjetju" (glej van Hulst 2008: 226).

7. SKLEP in VERIFIKACIJA HIPOTEZ

- Zmaga Zorana Jankovića in njegove liste nakazuje na splošno nezadovoljstvo nad rezultati dosedanjih lokalnih problematik ter na preveliko nasičenost s politiko med Ljubljančani na lokalni ravni.

To hipotezo je sicer težje potrditi, saj gre za neko splošno vzdušje, ki je vladalo v družbi pred lokalnimi volitvami 2006, vendar menim, da je potrjena, saj v prid le-temu kažejo razni časopisni članki, ki so kazali na nezadovoljstvo nad delovanji lokalnih oblasti v prejšnjih mandatih. Posledično sledi nasičenost oziroma naveličanost s politiko na lokalni ravni, kar se kaže v:

³² V angleškem (prvotnem) jeziku: managerial governing.

- nezaupanju v politične stranke
- glasovanju za neodvisnega kandidata, Zorana Jankovića in neodvisno listo Zorana Jankovića.

Že rezultati javnomnenjskih anket so kazali, da utegne imeti Zoran Janković s svojo listo večino sedežev v mestnem svetu, vendar to ljudi ni motilo. Čeprav so se oglašali polemiki zaradi spornosti "večinskega mestnega sveta", pa so ljudje očitno prav to hoteli, saj so želeli rezultate, kot jim jih je obljubil zmagovalni kandidat. Na podlagi referenc pa so mu ljudje izkazali zaupanje in položili upanje v njegove menedžerske sposobnosti.

- Sledi druga hipoteza, ki pravi: Stranke ne bi smele, glede na slovensko tradicijo, imeti večje vloge na lokalni ravni, zato bi bilo smiselneje razvijati nestrankarsko demokracijo.

Prvi del hipoteze bom potrdila, saj:

- imamo v Sloveniji nizko stopnjo zaupanja v politične stranke, kar se kaže predvsem na lokalni ravni, to nezaupanje pa so si žal morale nekako "prislužiti"
- v mandatu Danice Simšič se je pokazalo, da strankarske frakcije ovirajo delovanje mestnega sveta in s tem škodujejo sami prestolnici.

Drugi del hipoteze pa bom ovrгла, saj samo izključevanje političnih strank iz lokalne demokracije samo po sebi izključuje pojem demokracije. Vendar pa so volivci pokazali, da Ljubljana potrebuje spremembe. Zato bi bilo na tem mestu potrebno nadaljno iskanje alternativ, ki bi izboljšale delovanje mestnega sveta, morda z izboljšanjem zavesti za skupno dobro oziroma postavljanje javnega dobrega pred strankarsko pripadnost – s "spremembo politične kulture" ali kot je dejal Zoran Janković: "Kdorkoli je v mestni svet izbran na volitvah, kar je najbolj legitimna pravica, lahko imenujemo strankarska, nestrankarska demokracija, ampak zdi se mi, da bi na lokalni ravni morali imeti občutek predvsem za razvoj lokalne skupnosti, predvsem na področju mesta" (Janković 2008).

8. VIRI

Samostojne publikacije

1. Bibič, Adolf (1997): *Kaj je politika? Kompendij sodobnih teorij politike*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
2. Brezovšek, Marjan (2005a): *Lokalna demokracija v Republiki Sloveniji. Končno poročilo Ciljnega raziskovalnega poročila*. Ljubljana: Inštitut za družbene vede, Center za politološka raziskovanja.
3. Brezovšek, Marjan in Miro Haček (2005b): Krajevna samouprava v Sloveniji. V Marjan Brezovšek (ur.) in Miro Haček (ur.): *Lokalna demokracija II: Uresničevanje lokalne samouprave v Sloveniji*, 177–202. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
4. Brezovšek, Marjan (2005c): Problemi in perspektive lokalne demokracije v Sloveniji. V Marjan Brezovšek (ur.) in Miro Haček (ur.) : *Lokalna demokracija II: Uresničevanje lokalne samouprave v Sloveniji*, 263–282. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
5. Brezovšek, Marjan (2005č): Velikost in naloge občin v Sloveniji. V Marjan Brezovšek (ur.) in Miro Haček (ur.): *Lokalna demokracija II: Uresničevanje lokalne samouprave v Sloveniji*. Ljubljana, 68–85. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
6. Brezovšek, Marjan (2004a): Problem volilne (ne)udeležbe na lokalnih volitvah in volilno ravnanje. V Marjan Brezovšek (ur.), Miro Haček (ur.) in Alenka Krašovec (ur.): *Lokalna demokracija I: Analiza lokalnih volitev 2002*, 36–48. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
7. Brezovšek, Marjan in Miro Haček (2004b): *Značilnosti kandidiranja na lokalni ravni*. V Marjan Brezovšek (ur.), Miro Haček (ur.) in Alenka Krašovec (ur.): *Lokalna demokracija I: Analiza lokalnih volitev 2002*, 49–62. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
8. Della Porta, Donatella (2003): *Temelji politične znanosti*. Ljubljana: Sophia.
9. Freud, Sigmund: Množična psihologija in analiza jaza. V Močnik Rastko (ur.) in Slavoj Žižek: *Psihoanaliza in kultura*, 7–74. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
10. Grad, Franc (1998a): *Lokalna demokracija: organizacija in volitve*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.

11. Grad, Franc, Igor Kaučič, Ciril Ribičič in Ivan Kristan (1996): *Državna ureditev Slovenije – druga spremenjena in dopolnjena izdaja*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
12. Grad, Franc, Pavle Svete in Marko Golobič (1998b): *Predpisi o lokalnih volitvah in lokalni samoupravi*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
13. Haček, Miro (2004): Fenomen neodvisnih kandidatov in list neodvisnih kandidatov na lokalnih volitvah. V Marjan Brezovšek (ur.), Miro Haček (ur.) in Alenka Krašovec (ur.): *Lokalna demokracija I: Analiza lokalnih volitev 2002*, 63–74. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
14. Intervju z županom MOL, Zoranom Jankovičem. Ljubljana, 25.3.2008.
15. K. Yin, Robert (2003): *Case study research. Design and methods. Third edition*. London: Sage Publications.
16. Kaučič, Igor in Franc Grad (2001): *Ustavna ureditev Slovenije*. Ljubljana: GV Založba.
17. Kontelj, Martina, Danilo Dolenc in Ida Repovž Grabnar (2007): *Lokalne volitve 1994-2006*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
18. Lukšič, Igor (1994a): *Liberalizem versus korporativizem*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
19. Lukšič, Igor (1994b): *Stranke in strankarstvo: zbornik referatov*. Ljubljana: Slovensko politološko društvo.
20. Mestna občina Ljubljana (2006): Kandidati in kandidatke za člane/članice Mestnega sveta. *Glasilo mestne občine Ljubljana* 6, 3–11. Ljubljana: Mestni svet mestne občine Ljubljana.
21. Mestna občina Ljubljana (2006): Seznam kandidatov in kandidatke za župana/županjo Mestne občine Ljubljana. *Glasilo mestne občine Ljubljana* 6, 2. Ljubljana: Mestni svet mestne občine Ljubljana.
22. Sevec, Zofija (2003): *Lokalne volitve 2002: županske volitve 10. 11. in 1. 12. 2002, volitve v občinske svete 10. 11. 2002*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
23. Šmidovnik, Janez (1994): Občina-temeljna samoupravna lokalna skupnost. *Teorija in praksa* 11/12, 14–23. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
24. Šmidovnik, Janez (1995): *Lokalna samouprava*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
25. Van Hulst, Merlijin (2008): *Town Hall Stories. Culture as storytelling in local government*. Rotterdam: Erasmus universiteit.

26. Vlaj, Stane (1998): *Lokalna samouprava: občine in pokrajine*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Članki

27. Brankovič, Jure (2006): Župan bo lahko bolj učinkovit, a z manj nadzora. *Delo*, 25. oktober, 6.
28. D.V. (2005): Zaupanje v občinsko oblast pada. *Delo*, 25. oktober, 6.
29. Hočevar, Borut (2006): Zlorabljeni Merkator. *Dnevnik*, 19. oktober, 3.
30. Hribernik, Jože (2003): Tedensko ogledalo. *Delo*, 29. marec, 30.
31. Jančič, Peter (2006): Jankovičev račun. *Delo*, 28. oktober, 5.
32. Košir, Darijan (2006): Še daleč do konca? *Delo*, 19. oktober, 1.
33. Makarovič, Matej (2006): Kompetence in vrednote na županskih volitvah. *Delo*, 11. oktober, 5.
34. Malek, Saša in Sebastjan Morozov (2006): Revizija ne bo imela pričakovanega učinka. *Poslovni Dnevnik*, 19. oktober, 20.
35. Ninamedia (2006): Kaj je tisto, kar bo pretehtalo pri vaši volilni izbiri župana na teh lokalnih volitvah? *Dnevnik*, 23. oktober, 6.
36. Petrovčič, Peter (2006): Janković tako, Arhar drugače. Različne poti in načini pojavljanja v medijih. *Mladina*, 20. oktober, 32.
37. Pikalo, Jernej (2006): Nestrankarska lokalna demokracija? *Delo*, 24. oktober, 5.
38. Tavčar, Borut (2005): Sprejet ni bil niti en sklep. *Delo*, 8. november, 6.
39. Tavčar, Borut (2006): Sprejet ni bil niti en sklep. *Delo*, 8. november, 6.
40. Vav (2006): Zanimam navedbe osnutka poročila. *Poslovni Dnevnik*, 19. oktober, 20.
41. Vodovnik, Dejan (2006): Ljubljana v rokah Liste Zorana Jankovića. *Delo*, 24. oktober, 2.
42. Vuković, Vesna in Suzana Rankov (2006): Anonimka torpedira kandidata Jankovića. *Poslovni Dnevnik*, 18. oktober, 1.

Spletni viri:

43. Center za raziskovanje javnega mnenja (2004): *Politbarometer marec 2004*. Dostopno na <http://nato.gov.si/slo/javno-mnenje/politbarometer-rezultati/2004-03.pdf> (6. marec 2008).
44. Center za raziskovanje javnega mnenja (2005): *Politbarometer 12/2005*. Dostopno na http://www.cjm.si/PB_rezultati (7. marec 2008).
45. Center za raziskovanje javnega mnenja (2006): *Politbarometer 9/2006*. Dostopno na http://www.cjm.si/PB_rezultati (7. marec 2008).
46. Center za raziskovanje javnega mnenja (2007): *Politbarometer 12/2007*. Dostopno na http://www.cjm.si/PB_rezultati (7. marec 2008).
47. Državna volilna komisija (1998): *Lokalne volitve 1998*. Dostopno na <http://www.dvk.gov.si/volitve/lv1998/> (28. april 2008).
48. Državna volilna komisija (2002): *Lokalne volitve 2002*. Dostopno na <http://www.dvk.gov.si/volitve2002/index.html> (28. april 2008).
49. Ja.z./STA (2006): *Mestni svetniki niso dokončali dela*. Dostopno na http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,35,159857&fromsearch=1 (20. januar 2008)
50. Klaric, Matej (2008) : *Statistika lokalnih volitev*. Dostopno na http://www.polituss.org/polituss/index.php?option=com_content&task=view&id=231 (6. marec 2008).
51. Kovač, Bogomir (2006): *Politični odklop*. Dostopno na http://www.mladina.si/tehdnik/200644/clanek/slo--ekonomija-bogomir_kovac/ (6. marec 2008).
52. Mestna občina Ljubljana (2002): *Lokalne volitve 10. 11. 2002. Uradni rezultati za mestni svet MOL po listah*. Dostopno na http://www.ljubljana.si/si/mol/mestna_volilna_komisija/zgodovina_volitev/lokalne_volitve_2002_ms/default.html (5. april 2008).
53. Mestna občina Ljubljana (2007): *Poslovník Mestnega sveta Mestne občine Ljubljana*. Dostopno na http://www.ljubljana.si/si/mol/mestni_svet/ (22. februar 2008).
54. Mestna občina Ljubljana (2007): *Statut Mestne občine Ljubljana*. Dostopno na http://www.ljubljana.si/si/mol/mol_statut/default.html (26. februar 2008).

55. Mestna občina Ljubljana, Mestna volilna komisija (2006): *Poročilo o izidu rednih volitev svetnikov v mestni svet mestne občine Ljubljana*. Dostopno na http://www.ljubljana.si/si/mol/volitve_2006/obmocja/default.html (15. januar 2008).
56. Mestna občina Ljubljana, Mestna volilna komisija (2006): *Poročilo o izidu rednih volitev župana mestne občine Ljubljana*. Dostopno na http://www.ljubljana.si/si/mol/volitve_2006/obmocja/default.html (15. januar 2008).
57. Ministrstvo za javno upravo, Služba vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko (2007): *Lokalne volitve 2006*. Dostopno na <http://volitve.gov.si/lv2006/index.html> (20. januar 2008)
58. Pečauer, Marko (2006): *Zakaj je v Ljubljani zmagal Jankovič*. Dostopno na http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,35,167640&fromsearch=1 (22. februar 2008).
59. Pečauer, Marko (2006): *Zmagal, ker je boljši*. Dostopno na http://www.delo.si/index.php?sv_path=43,49&so=Delo&da=20061028&ed=0&pa=2&ar=ad2c3111c1a476370a52915403d4547204&fromsearch=1 (22. februar 2008).
60. Petkovšek, Janez (2005): LDS je županji obrnila hrbet. Dostopno na http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,35,102653&fromsearch=1 (20. januar 2008)
61. Rogelj, Boštjan (2007): *Uspeh nestranskih kandidatov na lokalnih volitvah 2006*. Dostopno na http://www.ff.uni-lj.si/oddelki/geo/publikacije/dela/files/Dela_27/09_rogelj.pdf (20. februar 2008).
62. RTV SLO (2006): *Programi kandidatov za župana Ljubljane*. Dostopno na http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=34&c_id=121831 (1. marec 2008).
63. Soy, Susan K. (1997): *The case study as a reserch method*. Unpublished paper, University of Texas at Austin. Dostopno na <http://www.gslis.utexas.edu/~ssoy/usesusers/l391d1b.htm> (13. maj 2008).
64. Uradni list Republike Slovenije (2007): *Zakon o lokalni samoupravi; ZLS-UPB*. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200794&stevilka=4692> (18. februar 2008).
65. Uradni list Republike Slovenije (2007): *Zakon o lokalnih volitvah; ZLV-UPB3*. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200794&stevilka=4693> (18. februar 2008).

66. Železnikar, Jaka (2000) : *Politbarometer-odnos do političnih strank: strankarske in volilne izbire*. Dostopno na <http://www.mladina.si/dnevnik/6657/> (6. marec 2008).
67. Žerdin, Ali H. (2002): *Paradoks Povezovanja*. Dostopno na <http://www.mladina.si/tehdnik/200246/clanek/volitve1998-2002/index.print.html-12> (28. april 2008).

Brošure:

68. Brošura Slovenska demokratska stranka (2006). Promocijsko gradivo.
69. Brošura Slovenska ljudska stranka; Mestni odbor Ljubljana (2006). Promocijsko gradivo.
70. Brošura Socialni demokrati (2006). Promocijsko gradivo.
71. Brošura Zeleni Slovenije (2006). Promocijsko gradivo.
72. Čerin, Aleš (2006): *Od besed k dejanjem. Predstavitev programa in liste Zorana Jankoviča*. Volilni štab Zorana Jankoviča.

PRILOGA A: INTERVJU Z ŽUPANOM ZORANOM JANKOVIČEM

1. Zakaj ste poudarjali, da potrebujete svojo listo v mestnem svetu? Ali menite, da Slovenija oz. Ljubljana še nima politične kulture na nivoju, da bi lahko delali v interesu skupnosti in delali "preko politične pripadnosti"?

Ne da jaz to menim, to so dokazali v prejšnjih mandatih, ko so bili vrtičkarji po posameznih strankah. Vsak je imel nek svoj domicil in celovite politike ni bilo. Ko sem se odločil kandidirati, sem imel veliko podporo nekaterih strank, ampak takoj naslednjič je bilo: "Mi te bomo podprli, ampak želja pa je, ne imej svoje liste." Jaz si ne znam predstavljati, da je to mesto, ki je osnovno čisto gospodarska funkcija, doživelo v tem letu pa pol le samo eno politično odločitev. Naslednja pa bo druga, ali dati dr. Janezu Drnovšku cesto, park ali stavbo... Drugače pa je pri vsem ostalem; pri kanalizaciji, vodovodu, zapori mestnega jedra – kaj pa je tu politična odločitev? Enostavno ne bi pristal na takšno kupčkanje: "Daj ti meni, pa bom jaz malo tebi." Tu je tisto, zaradi česar sem se odločil imet svojo listo. Mislim, da morajo biti strokovna vprašanja prepuščena stroki. Strokovna služba mestne uprave mora biti tako strokovna. To je moj namen, da ji zaupamo. Res so dobri. Vedno poudarjam: sodelujte, izobražujte se, tako da vas vsakdo lahko potrebuje; tako levi, desni, rumeni, zeleni, župan,.. Vaše znanje je nesporno.

Kaj pa ima v bistvu politična stranka pri urbanizmu? Ker če pride do tega - mi delamo zdaj en nov plan – potem, da bo ena stranka prišla, pa bo neko spremembo zahtevala, češ da je njen donator na tisti lokaciji Tragedije šefa,.. Zato trdim, da je ta naša lista neodvisna. Jaz še danes ne vem, kdo hodi v cerkev ali ne. Vem, da so tudi štirje odšli v Zares in zelo preprosto, me nič ne moti. Lahko gredo v DeSus, lahko gredo v SDS, kamor hočejo do enega trenutka, ko bi postavili strankarske interese pred interese razvoja mesta. To približno tako zgleda, če rečejo: "Mi smo se pri stranki Zares odločili, da bo ta cesta dvosmerna.." Potem bi morali iti z liste stran ali iz Zares-a stran, ali pa bi morali izstopiti iz mestnega sveta, pa naj novi pridejo. Mislim, da je moja lista tako sestavljena, da bi tako ravnala.

2. Ali bi spremenili ureditev občine, kakšen organ, funkcije kakšnega organa občine ali bi na splošno kaj spremenili?

Občina je dosti dobro sestavljena, ključna zadeva je, kako doseči sodelovanje na funkcijah, ki se prepletajo z republiko. Inšpekcija je tipičen primer. Naša inšpekcija je pristojna za komunalne odpadke, mi odrejamo kazni, medtem ko je republiška inšpekcija za gradbene odpadke. Se pravi, ko nekdo naredi črno odlagališče nekje na Barju, je treba najprej ugotoviti, ali so pretežno komunalni odpadki ali gradbeni odpadki in potem ga pretežno kaznovati – ali eni ali drugi. Podobno je tudi v odnosu mestna občina - upravna enota. Jaz sem prepričan, da 75% ljudi ne ve, kdo jim izdaja določen dokument, saj jih tudi ne zanima – npr. oni samo hočejo vse urediti na enem mestu. Zato bi bilo normalno, da bi bil ta upravni organ na enem mestu, tako mestne občine kakor republike. Na primer, da bi imeli v Cukrarni v pritličju vsa okenca, ne glede na to ali so od mestne občine ali od republike. Tu bi stvari morale biti tako poenotene, če mene vprašate, da bi lahko sedeli skupaj v eni pisarni. Saj ni važno ali delajo v pristojnosti mestne občine ali republike, saj gre za javni interes.

Pri vrtcih imamo enako problematiko. Republika spreminja pogoje za vrtce, pri čemer pa smo mi, mestna občina, plačniki. Tudi uvedba vinjet je tipičen primer.

Je kup stvari, ki temeljijo na tem odnosu mesto - republika. In zato imamo zdaj osmega maja konferenco vsi župani glavnih mest EU in ena ključnih točk bo prav ta odnos mesto - republika.

3. Ali menite, da bi bilo lažje in boljše voditi, delati, če bi uvedli nestransko demokracijo na lokalni ravni?

Težko rečem. Pravzaprav je vedno bistvo tega, kako so ljudje izbrani. Kdorkoli je v mestni svet izbran na volitvah, kar je najbolj legitimna pravica, lahko imenujemo strankarska, nestransko demokracija, ampak zdi se mi, da bi na lokalni ravni morali imeti občutek predvsem za razvoj lokalne skupnosti, predvsem na področju mesta. Jaz razumem državno raven tedaj, ko nekdo iz Prekmurja in nekdo iz Primorske glasujeta enako in se podpreta, ker se pač poznata,... Tu pa ne morem dojeti, da ne poznamo problematike mesta in da lahko pri glasovanju o razvoju mesta prevlada neka strankarska disciplina. Razvoj demokracije se mora razviti tudi v glavi. Recimo jaz ne morem razumeti g. Kovačiča, ki je član SDS-a, da zagovarja, kako je proti presoji na Ustavnemu sodišču glede financiranja lokalne skupnosti s strani države v okviru 6 milijona evrov. Konec koncev jaz vem, da je on in v parlamentu in v SDS-u, ampak mesto Ljubljana je izgubilo 6 milijonov evrov, kar je v štirih letih 1500 stanovanj. Lahko bi vso stanovanjsko

problematiko rešili. Tu pa mi je nerazumljivo, da se nekdo postavlja kot strankarski vodilni prvak, ki zagovarja neko strankarsko ideologijo. Jaz razumem razpravo o tem, kdo je lahko častni meščan. Nivo razprave je pač stvar posameznika in tega kako je kdo vzgojen. Ko pa govorimo o vprašanju razvoja mesta, pa bi morali biti vsi v istem krogu. Tu ne sme biti problematike. Pri nas se je tudi zgodilo polno pozitivnih stvari. Na primer: sprejeli smo razvoj strateškega plana soglasno, strategijo športa – brez glasu proti. Se pravi, neke stvari pa so - govorim zdaj o pomembnih, ki nimajo nekega negiranja.

Eni pač nastopajo v mestnem svetu zato, da so v javnosti. Pri vsaki točki se oglasijo. Tipičen primer je Miha Jazbinšek. Ta se na vse spozna. Pač mora dvignit roko. Potem nekaj kritizira, potem pa sam glasuje za. Ali pa on predlaga amandma, on obrazloži amandma, se usede v prvo klop, potem pa se on prvi javi. Ga vprašam: "A repliciraš sam sebe?" To so dvoji tipi ljudi, eni so preveč strankarski, bogaboječi, ubogljivi, drugi so pa potrebni hrane javnosti in klobasajo vse, kar jim pač pride na misel. In k sreči, res imamo srečo, da smo v dogovoru spremenili Poslovnik, da je ta čas razprave omejen, ker so v prejšnjem mandatu brali tudi Biblijo po 3 ure, ko so hoteli utemeljiti svoje pomisleke npr. za zidavo džamije. Pa saj ne vem natančno za kaj je šlo...

Mislím, da bo šel razvoj demokracije mesta svojo pot. Demokracija je absolutno potrebna, ampak bodo pa Ljubljánčani in Ljubljánčanke pravilno ocenili kdo je vreden te demokracije. In tudi čas rabijo, saj se bo videlo slej kot prej, kako poteka delo v mestu.

4. Kaj menite o ideji, da bi bila polovica mestnega sveta voljena neposredno (kot do sedaj), polovica pa bi dobila funkcijo preko javnega razpisa občine (tako bi se povečale možnosti za strokovni kader v mestni občini in zmanjšale politične frakcije)? (Župan kot vodja bi bil voljen neposredno) Ali bi ta varianta po vašem mnenju predstavljala zmanjšanje demokracije?

Ne, najboljši je ta sistem neposrednih volitev, da ostane tako kot je do sedaj. Problem je pri mandatu, ker se mi zdi, da je 4 leta prekratka doba mandata, 8 let pa je predolga. Na primer Francozi imajo 6 let. Ko pride nov župan in novo vodstvo, nov mestni svet potrebuje čas, da spozna vso problematiko. Potem rabiš eno leto, da zaženeš in potem, ko začneš nekaj gradit, se že menja župan. Tako da tu jaz mislim, da je 6 let res primeren mandat.

Drugače pa mislim, da posegati v javni razpis ni dobro. Saj to smo imeli na nacionalni televiziji – svet RTV-ja, pa vemo kaj smo dobili... To je tisti tipičen vpliv, omogoči se pač tistemu, ki je v poziciji, da postavi svoje ljudi, kar pa mislim, da je slabo.

Mestni svet potrebuje razvoj in če je uprava dobra, ga bo potrdila. Nadzoruje ga nadzorni organ. Če bi jaz postavil zdaj nekoga, ker lahko in ker imam večino, potem to poslabšuje možnosti prave kontrole... Mi smo tudi vedno v vseh nadzornih svetih v naših javnih podjetjih postavili ljudi, ki so tudi iz opozicije. Tako da smo postavili tiste, ki imajo neko strokovno znanje, da smo pokrili strokovno področja. Kajti smatram, da ljudje morajo sprejeti in morajo pozabiti, da tisti trenutek, ko gre za dobro podjetja in uporabnika, da so strankarsko opredeljeni in morajo delovati v dobro podjetja.

5. Kaj menite, če ne bi dobili večine v mestnem svetu, da bi lahko enako kvalitetno delovali?

Prej ali slej. Mnogo težje sicer, ampak prej ali slej, ker to bi bila muka... Jaz mislim, da bi mestni svet rabil dalj časa, da spozna to kar počnemo. Lahko govorijo kar hočejo o vrtičkarjih pri Žalah – treba se je zapeljati na konkretno mesto in pogledati kako to zgleda na licu mesta.

Center mesta – zapora: jaz vse razumem, ampak tu so bile tiste negativnosti na začetku – najprej je bilo "Saj to se ne bo upal noben naredit.", "To že 20 let pripravljajo!" Zdaj pa pridejo tisti negativci, ki pravijo "Sem videla enega, ki je ležal na cesti, ne more priti rešilec." Vsak rešilec lahko pride, ima kartico, ampak enostavno se je treba navaditi na nov sistem. Po tem spoznavnem času uprave lahko koga ne marajo, saj to je njihova legitimna pravica. Ampak to, da ne delam, da ta uprava ne dela, to bodo težko rekli, tudi tisti iz opozicije. Vse se vidi iz delovnih materialov. Operativne izvedbe namreč to dokazujejo.

Konec koncev sem si dal še eno kontrolo. Vsako leto imam plačo zamrznjeno in si merim uspešnost z anketo, koliko mi občani zaupajo in koliko sem jaz izpolnil. Tole je bil moj plan, tole sem naredil. Takrat sem imel 63%, prvo leto ankete je pokazala 86% uspešnost. Se pravi je porasla, bomo videli, kaj bo po drugem letu. Zato sem postavil tistih 22 projektov tako jasno z datumi. Prvič, da sebe motiviram in svoje sodelavce in da nas ljudje

kontrolirajo. Jaz vedno pravim, postavi take stvari, ki so merljive. Da nas lepo merite vsi skupaj...

6. Kaj menite o samem sistemu list – je to dober način za neposredno volitev predstavnikov?

Definitivno. Vendar je spet vezano na tri zadeve:

Nosilec liste mora imeti osebno dobro znamko in to izjemno močno. Brez zamere, če bi šla Vesna s svojo listo, je ne bi bilo tukaj. Mogoče čez deset let. To sem imel. Jaz sem se namenoma odločil, da ne bom na televiziji, ker sem sam plačal volitve in je bilo predrago. Saj ne rabim prepoznavnosti.

Druga točka je bila, da sem ljudi izbiral po profilu oz. po stroki. Jaz sem prvi, kolegica Dragičeva (finance) druga, kolega Čerin tretji, ki je delal okrog volilnega štaba in dela z odnosi s strankami, profesor Koželj,... Vključil sem Marto Bon in tako naprej, sam sem si postavljaj ljudi.

Najprej sem si rekel, kaj rabim; zdravnike, književnike, profesorje... Lista je izjemno dobro sestavljena tako po profilu dr. znanosti kot po principu kdo zna poskrbeti za ljudi – vključen je Vilfan, Katanec, Zdovc, Džuro, tako da ni bilo važno ali je "mešanec" ali je "bosanec" ali je "fuzbaler" ali je "dr. znanosti". Jaz sem rabil ljudi, ker sem želel pokriti vsa področja, ki so mi bila zanimiva v Ljubljani. In taka lista, če ima dobra imena, je sigurno uspešna in taka lista bo šla s tistim, ki mu zaupa.

Tretja stvar je program, saj Srečko Katanec je rekel "Jaz bom šel z Zokijem, ker vem, da bo stadion." in tu je tisto. Magnifico. Kaj pa ima Magnifico s politiko? "Ta bo nekaj naredil." Jaz sem pa njega rabil, da nam pove, kaj Ljubljana rabi na tem področju. Sam ne razumem več vas mladih, kaj rabite – rock, punk,.. in zato so ti ljudje. Če Džuro zabava toliko in toliko ljudi, ko gledajo Našo malo kliniko, je prav, da pove še nam kaj Ljubljana rabi. Se pravi tu je ta sestava – program, ljudje, ki zastopajo ta program... Tu je spet tista zgodba: "Vesna bo pa napisala Našo malo kliniko." Kdo ji bo pa zaupal, če še ni nič naredila? Zato vedno iščem ljudi... Jaz sem bil tudi prvi soustanovitelj klinike, ampak sebe ne bi operiral, ker ne znam. Pogosto to ljudje radi počnejo, svetujejo tisto, na kar se ne spoznajo. Menim, da je ključen človek tisti, ki je "lider", ki lahko to združi. Kajti menedžerske funkcije se lahko priučiš vrhunsko, "lider" se pa rodiš. Ali ti verjamejo ali pa ti ne verjamejo.

Jaz imam toliko teh anekdot iz tega leta... Grem na Rakovo Jelšo, povem, da bodo čez 3 mesece začeli rušiti in začnejo ljudje ploskat. Pa jaz rečem: "Ljudje božji, a vi veste kaj sem vam povedal?" Pa rečejo: "Mi verjamemo, da boste to naredili, verjamemo pa tudi, da boste naredili kanalizacijo." In tu je "catch" zgodbe. Zaupanja ne smeš zlorabiti. Po mojem mnenju imam jaz tak nastop. Ne moreš reči, da sem za džamijo in potem, da nisem za džamijo. Ali si ali nisi. In to rečeš in muslimanom, katolikom in pravoslavcem. Meni je tu enostavno, ker sem ateist. Mislim, da se to tudi vidi na političnem barometru. Danes je spet objavljen, prvi je Turk, jaz sem zdaj tretji. Jaz še vedno pravim, jaz nisem politik. Pa tudi to se vidi, da sem po dveh letih in pol, ko nisem več direktor, po izboru gospodarstva proglašen za najbolj karizmatičnega direktorja. Dobil sem 41%, Tuš 20%, npr. Debeljak pa 0,6%. Ljudje te poznajo. Ljudje niso neumni, niso ovce. Kdor to misli, potem ne more z ljudmi ravnati. Saj to je ta zgodba - jaz z visoko plačo, so me zamenjali, prodajalke z nizko plačo pa so jokale za svojim predsednikom. Ne gre skupaj, ampak to je medsebojno zaupanje. To imaš ali pa nimaš...

7. Ali mislite, da bi morala biti funkcija župana bolj menedžerska funkcija kot politična.

Definitivno. Ti si po funkciji, napisano, na politični funkciji. To meni Metka Tekavčič vedno razloži. Ampak to je čisto menedžerska funkcija. Jaz ljudi, ki se lotijo tega, ne razumem, če gredo brez kakšnih izkušenj v gospodarstvo, saj ne znajo bilance brati.

Je pa delo zelo zanimivo, jaz prav uživam, če bi mi kdo rekel pred tremi leti, da bom to delal, bi rekel: "Daj, daj, se bom jaz šel tisto politiziranje..." Se spomnim, ko smo sem prihajali, pa smo neke ponudbe dajali s strani Merkatorja... Jaz podpiram vsako zasebno iniciativo, pod pogojem, da profesor Koželj to "požegna". Če bo on rekel, da je kakšna stavba previsoka, je konec zgodbe. To je "catch" zgodbe - vsak svoje - delo v teamu.